

Evidens i den svenska policyprocessen

**En studie om riksdagsledamöternas
användning av Riksdagens utredningstjänst**

Av: Maria Johansson

Handledare: Martin Qvist
Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Masteruppsats 30 hp
Statsvetenskap | vårterminen 2022
Programmet i offentlig organisation och ledning

Abstract

Parliamentary research services provide parliamentarians with qualified and politically neutral knowledge on day-to-day basis. Because this is an understudied phenomenon, the aim of the study is to investigate how parliamentarians use research services from the perspective of evidence based policy making. The study was conducted with semi-structured interviews with Swedish parliamentarians and party employees of the Social Democrats, the Green Party, and the Swedish Democrats. An interview was also conducted with a representative from the Swedish Research Service.

The results show that the Swedish Research Service, as an incremental knowledge producer, is used by parliamentarians to reduce insecurity, get cues and assessments and to appear legitimate. It has also been shown that there is a difference between the parties regarding search activities. The study contributes to the policy sciences by introducing an ideal type on how parliamentarians use parliamentary research services in the policy process.

Keywords: evidence-based policy, policy process, legislative decision making, bounded rationality, the Swedish Research Service

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. En beslutsfattarens vardag	6
1.2. Parlamentariska utredningstjänster	8
1.3. Motivering av studien	9
1.4. Syfte och frågeställningar	10
1.5. Definitioner	10
1.6. Disposition	11
2. Tidigare forskning	11
2.1. Strategier för ökad vetenskaplig evidens i policyprocesser och beslut	12
2.2. Hinder och facilitatorer för vetenskapligt inflytande	13
2.3. Beslutsfattariniterade arrangemang för lokal evidens	14
2.4. Forskningen om parlamentariska utredningstjänster	16
2.5. Sammanfattning	17
3. Teori och analytiska redskap	18
3.1. Idealtyp 1: Intentionell rationalitet	19
3.2. Idealtyp 2: Inkrementalism	20
3.3. Idealtyp 3: Snabbt och sparsamt	22
3.4. Idealtyp 4: Information som signal och symbol	23
3.5. Sammanfattning	25
4. Metod	25
4.1. Metodologisk ansats	25
4.2. Forskningsdesign	26
4.3. Urval: partier	27
4.3.1. Socialdemokraterna	27
4.3.2. Miljöpartiet	28
4.3.3. Sverigedemokraterna	28
4.4. Datainsamlingsmetod	29
4.4.1. Urval: intervjupersoner	29
4.4.2. Genomförande	30
4.4.3. Bearbetning och presentation	31
4.4.4. Forskningsetik	32
4.5. Validitet och reliabilitet	33
5. Analys: RUT:s evidens	34
5.1. Riktlinjer och arbetssätt	34

5.2.	Källor och metodik	36
5.3.	Partiernas användning.....	37
5.4.	Resultat och slutsatser	38
6.	Analys: ledamöternas användning av RUT	39
6.1.	Idealtyp 1: Intentionell rationalitet	40
6.1.1.	Reducering av osäkerhet	40
6.1.2.	Rutiner i sökprocesser	41
6.2.	Idealtyp 2: Inkrementalism.....	44
6.2.1.	Sökandet efter inkrementell kunskap	44
6.2.2.	Synen på RUT:s kunskap i relation till den egna	45
6.3.	Snabbt och sparsamt	47
6.3.1.	Sökandet efter hintar	47
6.3.2.	Att utnyttja RUT som informationsstruktur	48
6.4.	Idealtyp 4: Information som signal och symbol	50
6.4.1.	Signalering av legitimitet	50
6.4.2.	Strategisk information från RUT.....	52
6.5.	Resultat och slutsatser	54
6.5.1.	En ny idealtyp för beslutsfattande	55
6.5.2.	Partivisa förhållningssätt	55
7.	Avslutande diskussion	56
8.	Förslag till fortsatt forskning	58
	Referenser.....	59
	Litteratur	59
	Intervjuer	64
	Figurförteckning	64
	Bilaga 1: Intervjumall ledamot.....	66
	Bilaga 2: Intervjumall partianställd.....	67
	Bilaga 3: Intervjumall RUT-representant.....	68
	Bilaga 4: Exempel på rapport från RUT.....(extern)	

1. Inledning

Evidensbaserat beslutsfattande har blivit ett populärt begrepp för att beskriva efterfrågan på mer vetenskap i politiska beslut och processer. I grunden finns en föreställning om en välordnad policycykel som delar in beslutsfattandet i olika steg – från en tydlig startpunkt, då beslutsfattaren identifierar ett problem, till en lika tydlig slutpunkt, då beslutet implementerats, utvärderats och man funderar på nästa steg.¹ Som vi enkelt kan förstå är verkligheten mer komplex än så.

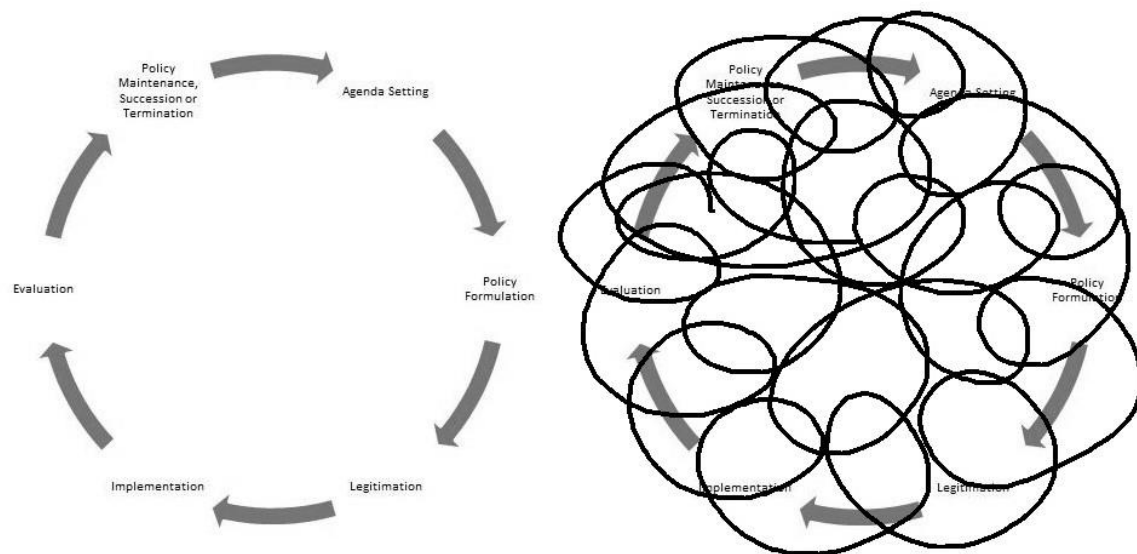
I svensk kontext har temat diskuterats flitigt, i synnerhet rörande regeringens hantering av covidpandemin. Diskussionen kretsade bland annat kring den spänning som finns mellan 'good governance' (att visa handlingskraft, förmedla tydliga budskap och ta snabba beslut) och 'good knowledge' (den nödvändigt långsamma, experimentella och osäkra process som präglar akademiens arbetsätt). I debatten har regeringen kritiserats med argument från båda håll: den har låtit sig vägledas av för mycket och för lite vetenskap på samma gång. Denna polarisering sägs vara typisk när politik och akademi ska hitta gemensamma vägar framåt (Ylöstalo 2020).

Föreställningen om den välordnade policycykeln härstammar från det klassiska rationalitetsidealet som har utmanats av samhällsvetare sedan mitten av 50-talet (jfr till exempel Lindblom 1959; March & Simon 1958; Simon 1947). Utgångspunkten i denna kritik är att människan måste förlita sig på effektiva sätt att tänka vilket innebär att beslutsfattare måste ignorera stora delar av den information som finns tillgänglig för dem. Snarare än *rationella* är vi *begränsat rationella* då vi baserar beslut på kognitiva genvägar som hjälper oss att hantera den osäkerhet och komplexitet vi möter i omgivningen. Man kan säga att vi förenklar världen.

Detta gäller naturligtvis även beslutsfattare. Policyforskning ägnar sig åt att studera just dem och åberopar empirigrundade och realistiska skildringar av hur beslutsfattande egentligen går till. Dessa ligger långt ifrån idén om den välordnade policycykeln då beslutsprocesser i själva verket är röriga och osäkra. Ingen har egentlig kontroll eftersom beslut tas löpande, på olika ni-

¹ Idealet om den välordnade policycykeln innehåller följande moment: [1] Att sätta agendan. Att identifiera och definiera ett problem som kräver beslutsfattares uppmärksamhet. [2] Att formulera policyn. Att sätta mål, identifiera kostnader, uppskatta effekten av olika lösningar och välja redskap för genomförandet. [3] Legitimering. Att försäkra sig om att det valda redskapet har stöd hos fler beslutsfattare och sökande av samförstånd genom konsultation av intressegrupper. [4] Implementering. Att etablera en ny eller delegera uppdraget till en befintlig organisation som ansvarar för utförandet. Försäkran om att organisationen har personal, pengar och juridisk auktoritet för att kunna genomföra uppdraget utifrån uppsatta mål. [5] Utvärdering. Att kartlägga i vilken utsträckning policyn varit framgångsrik, om policyn fick det önskade resultatet och om beslutet i sig var korrekt. [6] Beslut om huruvida policyn ska fortsätta vara i bruk, om den ska justeras eller upphöra (Cairney 2016, ss. 17). En illustration av modellen finns till vänster i Figur 1.

våer och av olika aktörer (Cairney & Weible 2017, ss. 625). Förväntningarna på den svenska regeringens hantering av coronapandemin kan därför tyckas ganska orimliga.

Figur 1. Det välordnade idealet om hur policyprocessen går till (till vänster) och hur policyprocessen faktiskt går till (till höger). Figuren kommer från Cairney (2020a).

1.1. En beslutsfattares vardag

Inom policyforskningen råder samstämmighet om att vetenskapligt producerad information är för komplex och otillgänglig för att passa in i en beslutsfattares vardag. Dagens beslutsfattare har en uppsjö av politiska problem att ta itu med men på grund av begränsade resurser och begränsad tid kan de bara rikta uppmärksamhet mot en mycket liten andel frågor åt gången (Baumgartner & Jones 1993, ss. 31). Uppmärksamheten kan snabbt skifta från det ena till det andra och det mesta handlar om att lösa det som framstår som mest akut.

Många beslutsfattare har därtill en stark upplevelse av att vara beroende av information för att utföra sina uppdrag. Informationen behövs för att vara väl förberedd inför debatter, tal och frågeställningar samt som underlag i motioner och debattartiklar. På grund av uppdragets resursmässiga och kognitiva begränsningar måste beslutsfattare vara selektiva för att bemästra det breda informationsflödet. De söker därför snarare efter information som är tillräckligt bra än att den ska bidra till en heltäckande och nyanserad bild av en fråga (Marcella et al 2007, ss. 927).

Detta bör ses i perspektivet av att tempot i politiken har ökat markant, att de politiska frågorna har blivit alltmer komplexa och att utbudet av information har övergått alla föreställningar om vad ett informationssamhälle är. Samtidigt har omgivningens krav på snabba och klara besked

ökat vilket gör att beslutsfattares arbetssituation förändrats i grunden. Balansen i att sortera i uppsjön av frågor är hårfin då det hela tiden finns en risk för överbelastning på både individ- och systemnivå. Är man för responsiv är det lätt att uppgiften blir övermäktig. Är man otillgänglig och svårnådd finns risken att uppfattas som illegitim (Jacobsson et al 2015, ss. 39).

En Novus-undersökning från 2018 visade att svenska riksdagsledamöter upplever en hög grad av stress och oro inför uppdraget. Tiden räcker inte räcker till, många saknar det resurstöd de upplever att de har rätt till² samtidigt som det externa trycket på leverans är högt. Två av fem ledamöter kontaktas dagligen av intresseorganisationer eller lobbyister och en av tio har inspirerats av eller tagit hjälp av dem för att skriva motioner³ (Novus 2018). Den bild som målas upp av beslutsfattares vardag i litteraturen har på så sätt beröringspunkter till att vara beslutsfattare i den svenska riksdagskontexten.

Samtidigt pågår en löpande diskussion i riksdagen om vetenskapens roll i politiken – ett samtal som å ena sidan handlar om hur man kan göra forskningen mer policyrelevant och å andra sidan om hur ledamöterna i högre grad kan använda sig av vetenskaplig evidens i arbetet. I öppningsanförandet på riksdagens forskningsdag den 24 februari 2022 satte talman Andreas Norlén ord på utmaningarna:

”Det krävs att vi har former och verktyg för ett gott och initierat samspel mellan vetenskap och politik för att kunna översätta vetenskaplig kunskap till politisk handling. Det är också viktigt att riksdagens beslut vilar på vetenskaplig grund, formas utifrån partiernas olika politiska övertygelser och fattas med förståelse för hur det här samspelar. Samhället idag värdesätter ofta enkla och snabba besked framför ett mer tidskrävande, kritiskt och kreativt tänkande kring komplexa frågor. Men det är väsentligt att tillåta ny kunskap att sjunka in, stötas och blötas.” (Sveriges riksdag 2022)

Den här studien ska dock varken fokusera på regeringens hantering av coronapandemin, ledamöternas arbetsmiljö eller intresseorganisationers inflytande på politiken. Vad som framgår i de förda resonemangen är däremot att uppdraget som beslutsfattare blir övermäktigt och omöjligt om ambitioner och förväntningar utgår från att driva politik på vetenskaplig grund i enig-

² Enligt lagen (2016:1109) om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen ska stödet motsvara kostnaden för en sekreterare på heltid per riksdagsledamot. Det är dock sedan upp till partigruppkanslierna själva hur de fördelar stödet i sin administration.

³ De intresse- och lobbyorganisationer som allra flest ledamöter har kontakt med är privata företag (74%), fackliga organisationer (66%), myndigheter (64%) och arbetsgivarorganisationer (62%) (Novus 2018).

het med den linjära policycykeln. Uppsatsen ska därför utgå från en annan typ av evidens nämligen den som produceras av parlamentariska utredningstjänster.

1.2. Parlamentariska utredningstjänster

Parlamentariska utredningstjänster inrättades under efterkrigstiden i stora delar av väst. Sedan dess har de spridits till flera delar av världen allteftersom länder avkolonialiserats och genomgått större demokratiseringsprocesser. Anledningen är att professionella politiker behöver en tillräcklig mängd kvalificerad och tillförlitlig information för att fungera väl och fullfölja sitt uppdrag. Syftet med utredningstjänster är att möta det behovet varför de förser parlamentarer med kvalificerade kunskapsunderlag i kortare format på förfrågan (Jágr 2020, ss. 1).

Utredningstjänster är en av många tillgängliga expertresurser för parlamentariska beslutsfattare⁴ men de skiljer sig från övriga genom att det material de producerar är politiskt neutralt. Detta möjliggörs genom att de inrättas som en del av parlamentsadministrationen vilket gör att beslutsfattarna kan styra den samtidigt som ett objektiva förhållningssätt kan upprätthållas genom att arbetet utförs av en neutral tjänstemannakår (IFLA & IPU 2015, ss. 6).

Det svenska exemplet, riksdagens utredningstjänst (RUT), inrättades år 1955. Verksamheten är en del av Riksdagsförvaltningen och har idag ungefär 30 anställda utredare. Varje år levererar RUT mellan 1 300 och 1 800 kvalificerade kunskapsunderlag till Sveriges riksdagsledamöter.⁵ En kartläggning av utredningstjänstens rapporter visar att majoriteten av dem består av 'enkla verklighetsbeskrivningar', 'komplicerade/omfattande verklighetsbeskrivningar' och 'bedömningar av offentligfinansiella konsekvenser av olika åtgärder'. Andelen 'forskningsöversikter', och 'forskningsbaserade utredningar' är mycket liten (Calmfors 2014, ss. 3).⁶

Vad som öppnar upp för kritik av beslutsfattareshantering (eller brist på hantering) av evidens är att uppfattningen om vad evidens är inte är entydig. Uppfattningen skiljer sig åt på olika arenor vilket gör 'evidensbaserat beslutsfattande' till ett omstritt begrepp. En bred definition, att betrakta evidens som ett argument eller påstående uppbackat av information (Cairney 2016, ss.

⁴ Bredvid utredningstjänster finns expertresurser i form av till exempel tankesmedjor, stiftelser, intresseorganisationer, den verkställande maktens rapporter och politiska experter inom det egna partiet (Jágr 2020, ss. 3).

⁵ Uppgifter från mejlkorrespondens med Riksdagens utredningstjänst den 1 april 2022. Siffrorna är baserade på verksamhetens omfång under 2016–2020.

⁶ Kartläggningen resulterade i totalt sex kategorier. Notera att den endast bestod av rapporter som gjorts offentliga. Som utgångspunkt är både frågor till och rapporter från RUT belagda med sekretess (Calmfors 2014, ss. 1).

3), öppnar upp för att evidens kan produceras på olika sätt och därför se olika ut. Som vi ska se likställs evidens i akademiska sammanhang ofta med vetenskapligt producerad information.

1.3. Motivering av studien

Jag har, efter en kartläggning av tidigare forskning om evidensbaserat beslutsfattande, identifierat tre faktorer som motiverar den här studien. För det första råder det enighet om att beslutsfattare har en bredare definition av vad evidens är än den som råder inom akademien. Den evidenshierarki som finns inom akademien⁷ speglas inte i politiken. Politiska beslutsfattare omfattar många fler typer av evidens som de bedömer är tillräckligt bra för att använda sig av i policyprocessen, så kallad grå litteratur (Cairney 2016, ss. 52–53).

Det kan till exempel röra sig om myndighetsrapporter, rapporter från företag och organisationer, avhandlingar och akademiska studier som ännu inte förhandsgranskats. Den här typen av källor utgörs av material som inte riktigt går att placera in i den gängse uppfattningen om vetenskaplig kunskap. Vad som förenar dem är att det primära syftet i produktionen inte är att bli publicerad i en vetenskaplig tidskrift (Karolinska Institutet 2022). Få forskare inom policyfältet har dock ägnat sig åt att studera hur beslutsfattare hanterar den här typen av evidens i policyprocessen.⁸

För det andra är parlamentariska utredningstjänster ett nästintill utforskat område inom hela det samhällsvetenskapliga fältet. Med undantag för en studie, som har en övergripande ingång utan koppling till policyforskningen, verkar det finnas en vetenskaplig lucka att fylla trots att många utredningstjänster funnits sedan mitten av 1900-talet.

Mitt tredje argument bygger på att majoriteten av studierna inom policyforskningen ägnar sig åt att studera beslutsfattare i verkställande församlingar. Få ansatser berör evidensbaserade policyprocesser i parlament.⁹ Parlament har en avgörande roll i representativa statskick då det är till denna församling som medborgarna delegerar sin politiska makt i allmänna val. Att öka kunskapen om evidensbaserade policyprocesser i parlament och utredningstjänsters roll i dem är därför centralt för att förstå villkoren för demokratin.

⁷ Jfr *randomiserade systematiska kontrollstudier* som högst rankade i den vetenskapliga hierarkin varpå andra metodologiska angreppssätt följer i en fallande ordning (Cairney 2016, ss. 52–53).

⁸ Det bör dock noteras att det finns ett större akademiskt fält som studerar beslutsfattarens generella behov av information och kunskap. Denna litteratur utgår dock från ett informationsvetenskapligt perspektiv utan koppling till policyprocessen.

⁹ Rose et al (2020, ss. 619) lyfter fram den utmaning som policyforskningen står inför på grund av det begränsade empiriska underlaget om evidensbaserat beslutsfattande i legislaturer.

Det finns med andra ord flera skäl för att studera detta fenomen. En sammanfattning av dem kommer här: [1] det finns inom policyforskningen en bristfällig kunskap om beslutsfattarens användning av evidens så som den definieras av dem själva, [2] evidensbaserat beslutsfattande i parlament är ett understuderat tema inom policyforskningen samt [3] det finns en stor avsaknad av samhällsvetenskapliga studier om parlamentariska utredningstjänster.

Det ursprungliga uppslaget till studien kom sig av att jag blev nyfiken på temat under min praktik på riksdagens utredningstjänst under höstterminen 2021.

1.4. Syfte och frågeställningar

Med den här bakgrunden är syftet med uppsatsen att undersöka hur beslutsfattare i parlament använder sig av utredningstjänster i policyprocessen. Studien ska genomföras med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Dessa görs med ledamöter och partianställda i Sveriges riksdag¹⁰ samt en representant från riksdagens utredningstjänst. Följande frågor ska besvaras:

- Hur ser evidensen som utredningstjänsten producerar ut?
- På vilket sätt använder ledamöterna utredningstjänsten?
- Vilka partivisa förhållningssätt finns det till utredningstjänsten?

1.5. Definitioner

Uppsatsen har ett antal definitioner vilka redogörs för i detta kapitel. I policyforskningen lyfts att det är svårt att täcka in alla delar av policyprocessen i en och samma studie varför det är viktigt att på ett preciserat sätt belysa utvalda delar av den. För detta krävs att de viktigaste begreppen (*policyprocessen*, *beslutsfattare* och *evidens*) är tydligt definierade (Cairney 2020b, ss. 16).

Eftersom utredningstjänsters evidens tidigare inte definierats vetenskapligt utgör det en av den här studiens frågeställningar. Definitionen av den evidens som studeras görs därmed först i uppsatsens avslutande delar. Jag definierar därför endast de två andra begreppen här.

Studiens definition av *policyprocessen* är ”the sum total of government action, from signals of intent to the final outcomes” (Cairney 2020b, ss. 18).¹¹ Detta innebär att studien inkluderar all

¹⁰ Studien har avgränsats till att intervjua ett antal representanter från partierna Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna. Motivering av och resonemang om dessa urval finns i kap. 4.3.

¹¹ Notera att begreppet *policyprocessen* genomgående kommer att refereras till i singular bestämd form. Detta eftersom jag betraktar det som studeras som *en* process där aktörer och politikområden hela tiden påverkar och påverkas av varandra (jfr svårigheten i att definiera, separera och avgränsa en särskild policyprocess i den valda definitionen).

aktivitet som beslutsfattarna på något sätt ägnar åt utredningstjänsten. Det viktigaste med definitionen är att den även inkluderar den aktivitet som vi som medborgare inte kan se och ta del av i det offentliga. Definitionen inbegriper också beslutsfattares makt att inte agera alls.

Båda dessa faktorer bedöms vara mycket aktuella då de frågor som riksdagens ledamöter ställer till RUT är förlagda med sekretess.

Begreppet *beslutsfattare* är inom policyforskningen inte heller givet eftersom beslutsfattande inte är en exklusiv aktivitet för en mindre grupp i centralstyret. Att ändå studera just den gruppen har dock hög relevans för den här studien eftersom rollen som parlamentariker är präglad av starka föreställningar om att det är de som ska stå för ett lands handlingskraft. Trycket är högre på att beslut ska vara både 'rationella' och 'evidensbaserade' vilket sätter dem i ett dilemma: de tvingas "appear to be in control while dealing with the fact that they are not" (Cairney 2022, ss. 46).

Detta perspektiv är unikt för de beslutsfattare som studeras i just den här studien och är därför en av många viktiga utgångspunkter i hur deras utsagor betraktas och analyseras.

1.6. Disposition

Uppsatsen inleds med en redogörelse över tidigare forskning om evidensbaserat beslutsfattande. Denna följs av ett kapitel om studiens teoretiska utgångspunkter vilka består av ett antal beslutsteoretiska begrepp som tillsammans bildar ett analytiskt ramverk. Därefter redogör jag för studiens metodologiska ansats, forskningsdesign och datainsamlingsmetod. Avslutningsvis analyserar jag den insamlade empirin varpå uppsatsen rundas av med konklusioner och sammanfattande diskussion.

2. Tidigare forskning

Studiet av evidensbaserat beslutsfattande utgår från psykologiska antaganden om människans kognitiva begränsningar och hur de tar sig i uttryck i en viss kontext. Som redan lyfts finns en skepsis mot föreställningen om rationalitet. Policystudier ger därför plats för kritisk diskussion och problematisering av evidensbaserat beslutsfattande som ideal. Det krävs att vi omvärderar de antaganden som underbygger vårt tänkande och rör oss bortom den instrumentella rationaliteten (Sanderson 2008, ss. 699).

Ett mer pragmatiskt begrepp för att belysa evidensens faktiska potential i politiken är *evidensinformerad*. Begreppet framhåller omöjligheten i att politik kan vara *baserad* på evidens efter-

som en mängd andra faktorer än tillgänglig evidens påverkar vad som blir politik. Beslut kan däremot vara *informerade* av evidens. Denna skillnad poängteras inom policyforskningen för att belysa att evidens har en annan roll än den vi tror och hoppas på. I stället för att sträva efter att beslut är evidensbaserade bör det offentliga samtalet fokusera på politikens potential att ta fram god evidens för styrning (Parkhurst 2017).

Dessa antaganden är genomgående i de studier som refereras till nedan. I genomgången av den tidigare forskningen har fyra områden ringats in: [1] strategier för ökad vetenskaplig evidens i policyprocesser och beslut, [2] hinder och facilitatorer för vetenskapligt inflytande, [3] beslutsfattarinitierade arrangemang för lokal evidens samt [4] forskningen om parlamentariska utredningstjänster. Dessa redogörs för utifrån en viss logik genom ett avstamp i idén om evidens som vetenskapligt producerad information varpå den föreställningen luckras upp allteftersom. Kapitellet avslutas med en sammanfattning.

2.1. Strategier för ökad vetenskaplig evidens i policyprocesser och beslut

Majoriteten av studierna ägnar sig åt att studera evidens som vetenskapligt producerad information och hur den kan få genomslag i beslut och i policyprocessen. Detta avsnitt beskriver slutsatserna i de empiriska ansatserna som fastställt praktiska råd till forskarcommunityt om hur det ska arbeta för att överbrygga glappet mellan vetenskap och politik. Det är dock omöjligt att hitta ett sätt som alltid fungerar men med rätt strategier, idogt arbete och tålamod ökar oddsen (Weible et al 2012).

Det handlar bland annat om att inte vänta på att en 'rationell' och välordnad policyprocess ska uppstå där man som forskare bjuds in i 'rätt' steg i den 'linjära' policycykeln. I stället bör man aktivt arbeta med att presentera sin forskning vid rätt tidpunkt. Beslutsfattarnas egna strategier och tumregler för hur de sällar i informationsflödet påverkar vad de kan ta till sig för stunden. Genom att följa och agera i enighet med den politiska agendan ökar chanserna för att vara i linje med beslutsfattarnas kognitiva fokus (Cairney & Kwiatkowski 2017).

Två andra strategier är att aktivt nätverka med aktörer både inom och utanför politikerorganisationen samt att arbeta med att översätta den komplexa evidensen till lättillgängliga och anpassade underlag (Mayne et al 2018). En annan strategi är att inkludera beslutsfattarna i ett tidigt stadium för att skapa kontext och öka angelägenheten i pågående studier (Crowley & Scott 2017). Frågan lyfts också om att reformera akademiens arbetsätt genom att bland annat skapa incitament för forskare att säkra policyrelevansen i sina studier (Rose et al 2020).

Att anspela på känslor och lyfta in andra manipulativa inslag framhålls av vissa eftersom det generellt är en framgångsrik kommunikationsmetod. Här anas en viss ambivalens då det är mycket angeläget för akademien att påverka och föra fram sina resultat till beslutsfattarna samtidigt som detta inte får utmana den akademiska kvaliteten och integriteten (Cairney & Oliver 2017).

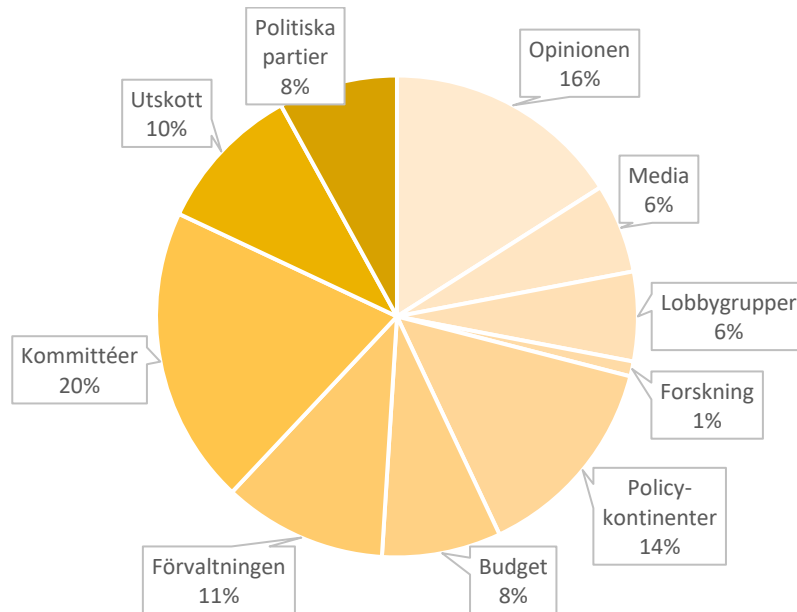
2.2. Hinder och facilitatorer för vetenskapligt inflytande

Ett annat område har studerat beslutsfattarnas relation till vetenskaplig evidens. En ingång som tagits är observationer av faktorer som avgör beslutsfattarens röstning i parlamentet. Här framgår tydligt att det är mycket sällsynt att samhällsvetenskaplig forskning och policyanalys har direkt påverkan på policyprocessen. Detta trots att det var i en kontext med uttalade mål om evidensbaserat beslutsfattande (Haskins 2015). I figur 2 (nästa sida) framgår det att beslutsfattarna lät sig influeras av vetenskap till en procent relativt till andra faktorer.

En förklaring till det kan vara de hinder som beslutsfattare upplever för att inkludera vetenskapen i policys. En systematisk genomgång av 145 studier visar att det genomgående finns en upplevelse av att tillgången till kvalitativa och relevanta studier är svag och de följer heller inte de politiska processerna. Vad som däremot verkar främja användning är institutionaliserade samarbeten mellan forskare och beslutsfattare, förbättrade relationer dem emellan samt gemensam kompetenshöjning om varandras områden (Oliver et al 2014). Enskilda forskares rykte i policyskapande sammanhang verkar också påverka det vetenskapliga inflytandet (O'Connor 2022).

En liknande genomgång av 49 studier vilken riktat in sig på kontexter präglade av hög vetenskaplig osäker i kombination med höga krav på snabba beslut. Genomgången visar att beslutsfattare i de här situationerna uppskattar expertråd, kvantitativa data och matematiska modeller för att kalkylera olika framtidsscenarier. De utmanas däremot av att akademien befinner sig i ett läge där det ännu inte går att uttala sig om kausala samband vilket öppnar upp för motstridiga tolkningar och offentlig kritik. Detta gör policyprocessen rörlig och svår (Salajan et al 2020).

Kontextens betydelse för vetenskapligt inflytande verkar också spela roll. Till exempel kan tillgången till samma evidens få helt olika utfall i olika länder vilket framhåller betydelsen av den lokala förståelsen av evidens. Evidensen kan därför aldrig stå för sig självt utan tolkas och omförhandlas hela tiden i olika sammanhang (Cairney & Yamazaki 2017). Tillgången till kontextuellt producerad evidens kan därför vara ett kraftfullt instrument för att öka användningen av forskning i policyprocessen (Ylöstalo 2020).

Figur 2. Faktorer som påverkar policyprocessen.

Begreppet policykontinenter refererar, enligt författaren, till en komplex uppsättning av stadgar, regelverk, lobbygrupper, kommittéer och fraktioner mellan partigrupper. Storleken på bitarna varierade i olika frågor och på olika politikområden varför diagrammet representerar ett uppskattat genomsnitt (Haskins 2015, ss. 4–5).

Ett annat kontextbundet fenomen som studerats är de narrativ om evidens som beslutsfattare skapar där det kan råda en stor diskrepans mellan den politiska diskursen och de faktiska policyutfallen. Samtalen kan till exempel hylla evidensbaserat beslutsfattande som koncept. I policyprocessen lämnas dock akademien utanför vilket resulterar i att besluten saknar förankring i befintlig evidens (Weinberg 2021 & O’Connor 2022).

Narrativ kan också aktivt underminera vetenskaplig evidens (Godziewski 2020) eller skapa föreställningar om att viss forskning är ’bättre’ än andra. Exempelvis kan forskare vars studier inte anses ’objektiva’, ’rationella’ och i linje med etablerade ’sanningar’ exkluderas (Lancaster et al 2017). Det framkommer också att beslutsfattare skapar egna narrativ om ’kausala’ samband som saknar förankring i akademien. Dessa användes eftersom det inte fanns säker vetenskaplig evidens och det egna narrativet bedömdes vara tydligare, möjligare, övertygande och hade använts förut (Zaun & Nantermos 2021).

2.3. Beslutsfattariniterade arrangemang för lokal evidens

Redogörelserna hittills har lyft olika dimensioner av hur relationen mellan vetenskaplig evidens och policyprocessen kan se ut. Vetenskap kan både omfamnas och förkastas men på det

stora hela verkar det svårt för både beslutsfattare och akademien att komma åt varandra. En strategi som beslutsfattarna använder för att råda bukt på detta är att inrätta egna arrangemang och institutioner för att generera lokal evidens. De fall som studerats sträcker sig från stora forskningscentra till mycket små projekt på kommunal nivå.

I studiet av EU-kommissionens gemensamma forskningscentra med 2000 anställda forskare framhålls att det 'vanliga' glappet mellan vetenskaplig evidens och policyprocessen kvarstår. Den slutsats som dras är att ingen aktör ensam kan överbygga det varför beslutsfattare, forskare och kunskapsförmedlare uppmanas arbeta interdisciplinärt i gemensamma team. Syftet med inrättande var att maximera värdet i och inflytandet av vetenskaplig evidens i EU:s policyprocess (Topp et al 2018).

I ett beslutsfattarinitierat vetenskapligt experiment om basinkomst på nationell nivå gjordes en omfattande satsning där forskare och akademi kopplades in för att följa och utvärdera arrangemanget. Även här skapade de initiativtagande beslutsfattarna ett narrativ som underminerade experimentet långt före det fanns tillgängliga resultat (Parth & Nyby 2020). Att den här typen av evidens inte nödvändigtvis godtas av beslutsfattarna visas även i en studie av ett statligt finansierat program för medborgardialoger (Pallett 2020).

I en av studierna avviker resultatet då den framtagna evidensen faktiskt användes i policyprocessen. Studien undersökte ett mindre politikerinitierat projekt på lokal nivå som syftade till att samproducera kunskap om kommunens offentliga tjänster med medborgarna. Det avvikande för studien är att beslutsfattarna redan innan gjorde avkall på vetenskapliga anspråk. De nöjde sig med att använda metoder som var 'good enough' för att generera evidens med ungefärliga slutsatser till policyprocessen (Durose et al 2017).

Med en annan ingång har balansen mellan närhet och oberoende mellan forskare och politiker analyserats vid ett inrättat forskningscentrum till ett departement. Beslutsfattarna hade stor tillit till forskarnas bidrag i alla delar av policyprocessen. Forskarna hade däremot svårt att upprätthålla sin autonomi. Det framkom bland annat att det fanns ett tryck på att metoder och resultat skulle vara i linje med förd politik (de Graaf & Hertogh 2020). Det dilemma som forskare ställs för har blivit allt vanligare i takt med fler samarrangemang mellan akademi och politik. "This prompts the scientists to decide when to defend the 'hierarchy' or primacy of evidence and when to accept the value of other sources of 'good' policymaking" (Cairney & Oliver 2017, ss. 9).

2.4. Forskningen om parlamentariska utredningstjänster

Redogörelsen över beslutsfattarnas egna arrangemang för att producera evidens visar att vi rör oss mot en typ av kunskapsproduktion som i högre grad syftar till att möta beslutsfattarens behov och inte i första hand de vetenskapliga kriterierna för evidens. Vi har därmed närmat oss utredningstjänster som fenomen som, trots att de funnits i flera länder sedan 50-talet, är nästin- till utforskat.

De har däremot uppmärksammats sporadiskt under 2000-talet i form av praktikerdrivna 'research notes' men dessa har saknat teoretiska och empiriska anspråk. De har även främst lyfts i en informations- och biblioteksvetenskaplig kontext eftersom utredningstjänster ofta likställs med parlamentsbiblioteken. De båda verksamheterna framhålls som en och samma service till beslutsfattare (jfr Brian 2004; Dennisson 2011; Goraya 2012; Mansfield 2009; Missingham 2009; Relyea 2012; Robinson 1999; Rugambwa 2010) trots att de är två olika verksamheter med olika uppdrag.

En text avviker dock genom att lyfta fram det unika med just utredningstjänster. Texten är intressant eftersom den kopplar dess betydelse för beslutsfattare i policyprocessen:

“An active legislature requires vast amounts of timely information and analysis to function effectively. This requirement stems from three related needs: [1] for Members individually and collectively to be generally knowledgeable about the issues of the day to engender confidence in individual Members and the legislative institution as a whole, [2] for sufficient analytical material available in a usable format to make sound decisions on a myriad of complex policy issues, and [3] for the capacity to critique, amend, and to even frame new approaches to public policy issues so that the legislature can play its unique role in the governance of the nation.” (Robinson 1999, ss. 233–234)

Citatet framhåller hur den evidens som produceras av utredningstjänster spelar en stor roll i det parlamentariska arbetet – alltifrån stärkt individuell kapacitet för parlamentsrepresentanterna till att det legitimerar det politiska arbetet i en demokrati.

Detta framhålls även i den enda akademiska studien som gjorts av en utredningstjänst. Studien är en explorativ studie som belyser olika delar av utredningstjänsten till det tjeckiska parlamentet. En slutsats som dras är att den evidens som produceras där är unik i sitt slag på grund av att den är politiskt neutral. Utredningstjänsten i Tjeckien stärker både den legislativa policyprocessen och demokratin som helhet (Jágr 2020).

Resultaten dras bland annat genom intervjuer med ledamöter i det tjeckiska parlamentet. De visar bland annat att utredningstjänsten bistår med att [1] dra slutsatser (som fått ökad betydelse de senaste åren), [2] jämföra och analysera, [3] göra kostnadsberäkningar, [4] ta fram underlag för långsiktigt policyskapande samt [5] sälla bort information från lobbygrupper (ibid., ss. 8).

Det finns däremot en spänning mellan de utredningsresurser som finns hos den verkställande makten och utredningstjänsten. Å ena sidan upplevs det som negativt att departement inte kan bistå med övergripande information. Å andra sidan har rapporterna därifrån en högre kvalitet. Utredningstjänsten är heller inte tillräckligt snabb för att man ska kunna använda sig av det för snabba utspel i media eftersom det tar 6–8 veckor att få en rapport. Sådana resurser finns däremot på departementen (ibid., ss. 8).

Allt som allt har dock de tjeckiska parlamentsledamöterna, oavsett parti och ideologi, högt förtroende för utredningstjänsten. Kunskapsunderlagen har ett högt anseende, de har hög användbarhet och de har en viktig funktion för att sälla mellan hög- och lågkvalitativa data i det breda informationsflödet (ibid., ss. 9).

Studien är mycket intressant för detta arbete eftersom bristen på empiri om utredningstjänster avspeglas i den svenska kontexten. Det saknas vetenskapliga analyser av riksdagens utredningstjänst. När verksamheten lyfts i akademiska sammanhang här den främst nämnts kort som ett av flera verktyg för riksdagens möjligheter att granska regeringen (jfr Norén Bretzer 2017, ss. 104–106 & Premfors 2015). Granskning av regeringen är såklart en central uppgift för parlamentet men det saknas analyser om RUT:s funktion i policyprocessen.

2.5. Sammanfattning

Som vi har sett har olika metoder prövats från både akademi och politik att säkra och stärka evidensens inflytande i policyprocessen. Redogörelsen över den tidigare forskningen representerar två ytterligheter där man i ena änden talar om strikt vetenskapligt producerad evidens medan man i andra änden talar om evidens i en vidare bemärkelse med nära koppling till den politiska arenan. Den spänning som finns mellan 'bra kunskap' och 'bra styrning' speglas även här.

Den tidigare forskningen har en viktig roll för att besvara studiens första frågeställning (hur den evidens som RUT producerar ser ut) eftersom den bildar en slags fond som jag kan lyfta in resultatet i. På det sättet kan jag placera in RUT:s evidens i den större kontexten av evidensbaserat beslutsfattande och föra resonemang om dess betydelse i policyprocessen.

I nästa kapitel går jag närmare in på det teoretiska ramverk som jag kommer använda mig av för att analysera studiens två andra frågeställningar: på vilket sätt som ledamöterna använder sig av RUT samt om det finns partivisa förhållningssätt i användningen.

3. Teori och analytiska redskap

För att studera ledamöternas användning av utredningstjänsten behövs ett teoretiskt ramverk. I det här kapitlet redogör jag för detta som utgörs av fyra idealtyper. Syftet med idealtyperna är att belysa och identifiera *ett antal olika sätt* som ledamöterna använder sig av den evidens som RUT producerar. Idealtyperna består därför av fyra olika teoretiska perspektiv på hur och varför människan samlar in och hanterar information för att fatta beslut. De inrymmer både konkret på vilket sätt RUT används i det dagliga arbetet och drivkrafterna bakom.

Anledningen till att jag har valt att belysa empirin från flera olika perspektiv är för att det både är nödvändigt för att förstå policyprocessen (Cairney 2020b, ss. 2) och för att det går i linje med studiens metodologiska ansats som är abduktiv. En abduktiv ansats lämnar plats för innovation och kreativitet i forskningsprocessen vilket gör det möjligt för mig att laborera med idealtyperna allteftersom. Jag har alltså ett friare förhållningssätt till den insamlade empirin i tolkningsprocessen.¹² I kapitel 4.4.3. redogör jag mer utförligt för hur jag tillämpar idealtyperna på det insamlade materialet.

Idealtyperna vilar på samma teoretiska grund utifrån antagandet om att människan är begränsat rationell. Alla idealtyper är också härledda ur policyforskningen vilket gör att de är logiskt strukturerade till varandra. Då syftet med idealtyper är att de fungerar som analytiska instrument för att renodla vissa drag i ett material så belyser varje idealtyp såklart också ett eget perspektiv på hur människan samlar in och hanterar information i beslutsprocesser. Jag har i viss mån gjort vissa förenklingar i framskrivningen av idealtyperna för att kunna sortera i empirin och redogöra för det på ett transparent sätt.

Genom att tillämpa idealtyperna förväntar jag mig att jag kommer hitta olika beteenden och förhållningssätt till utredningstjänsten i empirin. I praktiken innebär det att jag kommer sälla ut ord, uttryck och idéer som är typiska för idealtyperna och kategorisera in dem i respektive idealtyp varpå dessa tolkas inom ramen för denna. Genom att använda idealtyperna som referensramar kan jag se i vilken utsträckning ledamöterna liknar varje idealtyp vilket i sin tur gör

¹² Detta kan jämföras med om jag till exempel hade utgått från en sammanhållen teoretisk modell som jag testar på den insamlade empirin. Det hade inneburit att jag behövde förhålla mig till en mer fast och bestämd process.

att jag kan dra vissa slutsatser om vilka tendenser det finns till att RUT används mer på ett eller ett annat sätt. Resultatet, där jag identifierat olika sätt som utredningstjänsten används på, kan sedan appliceras på andra fall om hur beslutsfattare använder parlamentariska utredningstjänster.

I det här kapitlet redogör jag för de fyra idealtyperna vilka är följande: [1] Intentionell rationalitet, [2] inkrementalism, [3] snabbt och sparsamt samt [4] information som signal och symbol. Jag avslutar beskrivningen av varje idealtyp med att redogöra för vilka utsagor jag kommer att leta efter i empirin för att avgöra om något stämmer in på den modell jag redogjort för. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

3.1. Idealtyp 1: Intentionell rationalitet

Begreppet begränsad rationalitet har sitt ursprung i kontrasteringen av nationalekonomins rational choice-teori. Rational choice-teorin utgår från att människan är nyttomaximerande till sin natur och att hen maximerar den nyttan i alla beslut. Det görs genom att man, inför varje beslut, kartlägger alla alternativ och konsekvenserna av dem varpå alla alternativ till sist värderas mot varandra och leder till ett beslut med ett 'objektivt' optimalt värde. Begreppet begränsad rationalitet belyser omöjligheten i denna modell då människans kognitiva förmågor är begränsade.

Simon (1947) menade att detta är omöjligt. För det första har människan inte förmågan att tänka fram alla handlingsalternativ i en situation. För det andra är det praktiskt omöjligt att samla in all relevant information om varje alternativs konsekvenser. För det tredje är människans preferenser komplexa, motstridiga, föränderliga och ibland helt obefintliga.

Snarare än nyttomaximerande tar människan beslut som är någorlunda tillfredsställande och tillräckligt bra. Detta görs genom att hen optimerar sina kognitiva resurser inom begränsningarna vilket innebär att människan har som avsikt att agera så rationellt som möjligt genom att beakta de viktigaste aspekterna inför ett beslut (ibid., ss. 118).

I praktiken innebär det att människan, inför ett beslut, samlar in så mycket relevant information som möjligt med syftet att beslutet ska vara välgrundat. Eftersom omgivningen är komplex och svår att navigera i innehåller den flera osäkerhetsmoment där det aldrig går att förutspå vad konsekvenserna av en handling blir. Att samla in information kan därför reducera känslan av osäkerhet genom att man med hjälp av kunskap kan gissa sig till konsekvenserna av olika handlingar (March & Simon 1958, ss. 158).

Sådana sökprocesser, det vill säga att människan aktivt börjar söka efter information, sätts ofta i gång genom att något i omgivningen uppfattas som ett problem som behöver lösas. Det här reaktiva beteendet gör att människan hanterar ett problem i taget allteftersom de uppstår snarare än att fatta beslut som är långsiktigt bra (Cyert & March 1963, ss. 163). Framför allt söker hen, med mer och mindre medvetna strategier, efter alternativ som kan jämföras med varandra. Sådana sökprocesser är högst rutinartade och när man hittat tillräckligt bra alternativ avslutas de (ibid., ss. 170).

I idealtypen intentionell rationalitet kommer jag leta efter följande teman i materialet:

- *Om ledamöterna använder sig av RUT för att reducera känslan av osäkerhet.* Detta innebär att jag kommer leta efter utsagor som berör deras känslor och beteenden efter att en rapport har levererats. Jag tror att detta kan visa sig i form av känslor av ökad säkerhet, lättnad eller andra liknande känslor alternativt fortsatt osäkerhet, frustration eller andra liknande känslor.
- *Hur rutinartade ledamöternas sökprocesser gentemot RUT är.* Detta innebär att jag kommer leta efter utsagor som berör ledamöternas beteende inför att de skickar in en fråga som de vill att RUT ska besvara. Jag tror att detta kan visa sig genom olika grader av rutin mellan ledamöterna i när och hur en sökprocess aktiveras.

Jag har valt att använda mig av intentionell rationalitet som idealtyp eftersom det är intressant att se om ursprungsteorin om begränsad rationalitet fortfarande har bäring.

3.2. Idealtyp 2: Inkrementalism

Idealtypen inkrementalism utmärker sig från idealtypen intentionell rationalitet genom framhållningen av beslutsfattandets situationsbundenhet. Teorin är också direkt sprungen ut politiskt beslutsfattande med huvudargumentet att beslut tas (och bör tas) stegvis och successivt utifrån de policys som är i bruk (Lindblom 1959, ss. 80).

Här handlar det alltså inte om att, inför varje beslutssituation, ta om hela sökprocessen från början vilket är utgångspunkten i intentionell rationalitet. I stället har man nuläget som utgångspunkt varför möjliga alternativ och lösningar är kraftigt reducerade redan innan en sökprocess aktiveras.

Fördelen med inkrementellt beslutsfattande är att beslut anpassas till vad som är politiskt och juridiskt möjligt. Det präglar liberaldemokratiska statsskick som utmärks av små och stegvisa,

snarare än radikala och omvälvande, förändringar (ibid.). Begreppet inkrementalism sätter alltså beslutsfattande i en policyskapande kontext genom att lyfta in de specifika förutsättningarna för politiken.

I inkrementellt beslutsfattande bygger beslutsfattaren själv upp kunskapen. Detta görs genom att hen drar slutsatser genom att observera längre sekvenser av små policyförändringar bakåt i tiden. Genom att ta hjälp av historien fattas beslut med hjälp av egna analyser om förmodade konsekvenser av små steg framåt. På det viset skaffar man sig en intim kunskap som utomstående inte kan dela. Det gör att den expertdrivna eller akademiska problemlösaren inte alltid är hjälpsam eller tillförlitlig (ibid., ss. 86–88).

Perspektivet erbjuder även ett annorlunda förhållningssätt om hur man betraktar beslutsprocessen. Till skillnad från föreställningen om den linjära policycykeln är beslutsfattande en ständigt pågående process av små och ömsesidiga justeringar: ”it is made and re-made endlessly” (ibid., ss. 86).

Den inkrementella idealtypen skiljer sig således på flera punkter om idealtypen intentionell rationalitet. Snarare än att samla på sig mycket information för att fatta välgrundade beslut så handlar det om att samla in en viss typ av information – det vill säga den som ligger nära definitionen av den egna situationen.

I idealtypen inkrementalism kommer jag att leta efter följande teman i materialet:

- *Om ledamöterna vänder sig till utredningstjänsten för inkrementell kunskap.* Det innebär att jag kommer leta efter utsagor som belyser vilka frågor ledamöterna vill ha svar på när de vänder sig till RUT. Det kan till exempel handla om att de avgränsar frågor eller att man vill undersöka något som i mycket liten grad avviker från den befintliga politiken. Jag förväntar mig inte att jag kommer hitta utsagor där det i användningen av RUT handlar om omvälvande och radikala förändringar.
- *Hur ledamöterna ser på RUT:s kunskap i relation till att de också bygger (och kan bygga) egen kunskap.* För att belysa detta kommer jag att leta efter utsagor som handlar om hur ledamöterna sorterar i RUT:s respektive sin egen kunskap. Det kan till exempel handla om att man betraktar RUT som en aktör som finns nära, i den intima sfären, eller om man tar större distans från den kunskap som RUT producerar.

Jag har valt att analysera materialet med den här idealtypen eftersom den har direkt koppling till policyskapande och politik. Antagandet om de stora fördelarna med kontextbunden information är spännande att undersöka då utredningstjänsten är direkt inrättad i samma kontext som beslutsfattarna och därför borde bidra med relevans.

3.3. Idealtyp 3: Snabbt och sparsamt

På senare tid har en skiljelinje inom begreppet begränsad rationalitet identifierats som belyser två olika modeller. Den första karaktäriseras av att människan söker efter *alternativ* för att i så hög grad som möjligt optimera en beslutsprocess. Studiens två första idealtyper kan lyftas in i den här modellen.

Den andra modellen, som jag ska redogöra för nu, belyser i stället hur människan söker efter *hintar* när ett antal alternativ redan är kända. En sådan beslutsprocess saknar strävan efter optimering och betonar i stället hur beslut fattas snabbt och sparsamt med så lite information som möjligt (Gigerenzer & Selten 2001, ss. 8). Att ett sådant perspektiv utvecklats de senaste decennierna ter sig inte så märkligt då tempot i både samhälle och politik trappats upp.

Snabbt och sparsamt beslutsfattande har gått ett steg längre i att betona betydelsen av kontextbundenhet jämfört med inkrementalismen genom att bryta ner kontexten i ännu mindre delar. I stället för att tänka att kontexter är stora och övergripande menar det här perspektivet att de till och med är domänspecifika. Utgångspunkten är att om människan lär sig hur man utnyttjar informationsstrukturen inom varje domän kan hen vinna gedigna resurseffektiva fördelar eftersom det möjliggör snabbt och robust beslutsfattande med mycket lite information (Todd 2001, ss. 52).

Detta görs genom att man, till skillnad från att man söker efter alternativ, söker efter hintar som bistår beslutsfattaren med information om vilket alternativ man ska agera på. Till skillnad från i modellen om intentionell rationalitet tillämpar man enkla stoppregler inom varje domän genom att man avslutar sökprocessen så snart den första hintan som understödjer ett alternativ har identifierats (Gigerenzer 2001, ss. 44). Sådana här så kallade 'one decision rules' avviker i hög grad från de två tidigare idealtyperna där det förutsätts att man ägnar viss tid åt att väga olika alternativ mot varandra.

Paradoxen i snabbt och sparsamt beslutsfattande är att man använder mindre information och färre beräkningar samtidigt som den här metoden möjliggör mer exakta förutsägelser. Även om fler hintar kan sökas fram relativt snabbt gör det sällan beslutsfattaren någon nytta eftersom hi-

ntar ofta är redundanta och sammanvävda med varandra. Sökandet efter fler hintar är därför bara tidsödande. Det krävs däremot avvägningar mellan kostnader i tid och beslutens exakthet men utgångspunkten är att lite information i de allra flesta fall är tillräckligt (Todd 2001, ss. 54).

I idealtypen snabbt och sparsamt kommer jag att leta efter följande teman i materialet:

- *Om ledamöterna vänder sig till RUT för att få hintar.* I materialet kommer jag därför leta efter utsagor som visar att man vänder sig till utredningstjänsten när alternativen redan är kända. Jag kommer också leta efter utsagor som handlar om snabba beslut över lag där rapporter från RUT kan leda till att sökprocesser avslutas med kort varsel utan strävan efter optimering.
- *Hur ledamöterna utnyttjar RUT som informationsstruktur.* Med den här frågan betraktar jag utredningstjänsten som en kontextbunden informationsstruktur som gör det möjligt att undersöka om ledamöterna har (eller inte har) strategier om hur de bäst använder RUT för att fatta snabba beslut. Det kan till exempel handla om utsagor där upplever att man ofta lyckas i arbetet med RUT eller om det, tvärt om, upplevs som krångligt och svårt.

Den här beslutsmodellen har valts utifrån att tempot i politiken har trappats upp och förväntas därmed ge många uppslag till hur RUT används. Den har också valts eftersom majoriteten av studierna om evidensbaserat beslutsfattande utgår från att människan har intentionen att vara rationell varför det finns en avsaknad på ansatser som lyfter fram att människan inte alltid vill lägga tid och resurser på noggranna överväganden (Cairney 2016, ss. 25). Att pröva denna teori öppnar därmed upp för nya uppslag om evidensbaserat beslutsfattande.

3.4. Idealtyp 4: Information som signal och symbol

Den sista idealtypen skiljer sig från de andra genom att det lyfter betydelsen av beslutsfattande ett steg upp i abstraktionsnivå. Den belyser dock även det konkreta beslutsfattandet som gör att empirin som kategoriseras här kan sättas i relation till de andra idealtyperna. Huvudargumentet är att människan systematiskt samlar in mer information än de använder för att uppfattas som rationell och legitim (Feldman & March 1981, ss. 171).

Idealtypen skiljer sig därför från snabbt och sparsamt beslutsfattande som betonar effektiviteten i att samla in lite information. Den liknar däremot intentionell rationalitet då syftet med in-

formationsinsamling är att förbättra beslut. Det som skiljer den här idealtypen från de andra är dock antagandet att den länk som förutsätts mellan informationsinhämtning och beslut är svag eller saknas (ibid., ss. 174).

En stor del av den information som samlas in har med andra ord lite relevans. I konkret handling innebär det att en stor del av informationen samlas in och tolkas *efter* att ett beslut har fattats i syfte att legitimera det och om information hämtas in före ett beslut så tas den sällan med i beräkningarna. Insisterandet på information är därför mer framstående än relevansen i den (ibid.).

Syftet med att ha och samla in information är att det symboliserar och signalerar legitimitet. Informationsinsamling- och innehav är ett sätt att visa upp anständigt beteende i enighet med det västliga rationalitetsidealet. Att fatta beslut med hjälp av information är således en slags uppvisning som representerar kompetens och moral. Information är därför inte primärt en grund till handling utan bygger på en tro och övertygelse om att information i sig är bra (ibid., ss. 177–178).

Information har också en strategisk dimension eftersom den samlas in och kommuniceras i en kontext av konflikt och motstridiga intressen med en medvetenhet om dess potential att vara relevant i en beslutssituation. En person med mer information än vad som behövs har därför bättre utgångsläge i en konfliktsituation än en person som står utan information när en beslutssituation uppstår (ibid., ss. 176).

I idealtypen information som symbol och signal kommer jag att leta efter följande teman i materialet:

- *Om ledamöterna använder sig av RUT för att signalera legitimitet.* Utifrån det här temat kommer jag att leta efter utsagor som handlar om vilja att framstå som rationell, legitim och anständig när man använder RUT. Det kan till exempel handla om att man i offentliga sammanhang gärna vill referera till RUT:s rapporter eller en mer allmän hållning om betydelsen av att uppfattas som legitim.
- *Om ledamöterna använder RUT för att samla på sig information i strategiskt syfte.* I det här temat kommer jag att leta efter utsagor som handlar om ifall ledamöter samlar på sig mycket information från RUT för att vinna fördelar i en eventuell beslutssituation. Det kan röra sig om utsagor som har att göra med att det är bra att ha information eller att information i sig är bra.

Idealtypen används i studien för att den lyfter betydelsen av beslutsfattande en abstraktionsnivå upp och sätter beteendet i en samhällskontext. Det belyser också andra beteenden än de som observerats i de andra idealtyperna även om det finns beröringspunkter till särkopplingen mellan information och beslut i till exempel sökandet efter hintar. Utifrån att rationalitetsidealet har fått ett uppsving i strävandet efter evidensbaserat beslutsfattande (Cairney 2016, ss. 19) är det symboliska värdet av huruvida ledamöterna använder rapporterna från RUT mycket intressant.

3.5. Sammanfattning

De här fyra idealtyperna om hur information samlas in och hanteras i policyprocesser representerar olika angreppssätt i arbetet med att analysera den insamlade empirin. Analysen kommer att genomföras genom att jag letar efter de teman som identifieras i varje idealtyp i syfte att identifiera *ett antal olika sätt* som ledamöterna använder sig av utredningstjänsten i policyprocessen. Jag kommer också identifiera huruvida det, inom dessa idealtyper, finns skillnader mellan partierna i hur man tar hjälp av RUT.

4. Metod

I det här kapitlet redogör jag för studiens metod och data. Jag börjar med att redogöra för uppsatsens metodologiska ansats som är abduktiv och hermeneutisk. Därefter går jag igenom den valda forskningsdesignen som bland annat tar upp studien som fallstudie och valet av partier. Jag redogör sedan för studiens datainsamlingsmetod där jag tar upp förutsättningarna för intervjuerna och deras genomförande samt hur jag bearbetat och presenterat det insamlade materialet. Därefter redogör jag kort om studiens forskningsetiska aspekter varpå kapitlet avslutas med ett avsnitt om validitet och reliabilitet.

4.1. Metodologisk ansats

Abduktion beskrivs ofta som ett av tre tillvägagångssätt för hur teori och empiri relateras till varandra. Den abduktiva ansatsen är unik i den mån att den står för teoridrivna innovativa empiriska forskningen (Alvesson & Skoldberg 2017, ss. 13) och är ett vanligt tillvägagångssätt i samhällsvetenskapliga fallstudier där forskaren bidrar med *förståelse* snarare än förklaring.

Förståelse skapas då teori alterneras med empiri i en process där bägge delar successivt omotliskas i skenet av varandra. Det är ”en upprepad process av pendling eller alternering mellan (empiriladdad) teori och (teoriladdad) empiri” (ibid., ss. 16). Att arbeta växelvis med delar och

helheten återfinns i hermeneutiken som kännetecknas av en strävan att förstå den sociala världen genom att studera hur den kommer till uttryck i det vardagliga språket.

Växlingen mellan det teoretiska och empiriska perspektivet leder i abduktiva ansatser till utveckling av nya kategorier, koncept eller teorier. Jag har valt att använda de fyra idealtyperna för att se om det går att fånga in olika förhållningssätt till RUT genom att lyfta in materialet i dem. De här, tillsammans med tidigare forskning om evidensbaserat beslutsfattande, fungerar därmed som inspirationskällor för att belysa fallet och möjliggöra nya infallsvinklar.

Abduktion och hermeneutik har en central betydelse i tillvägagångssättet för den här studien. Intervjupersonernas utsagor går att betrakta som delar i en unik kontext som, tillsammans med tidigare forskning som tar avstamp i andra kontexter, skapar en helhet. Förförståelsen härrör från teoretisk kunskap och erfarenheten som praktikant på RUT. Denna har bidragit till att jag i intervjusituationen snabbt kunnat navigera i intervjupersonernas vardag där jag har också använt mig av det kontextbundna språket.

Dessa faktorer betraktar jag i viss mån som resurser eftersom de har bidragit till en mer meningsfull interaktion mellan mig och intervjupersonerna. En negativ aspekt av detta, framför allt när det handlar om den förförståelse som härrör från praktiktiden, kan vara att jag inte observerar samma saker som en person utan tidigare relation till verksamheten.

4.2. Forskningsdesign

Denna fallstudie är inte den första i sitt slag att ägna sig åt att få en djupare förståelse för evidensbaserat beslutsfattande. Den tidigare forskningen bildar en slags fond som den här studiens resultat sedan lyfts in i. Genom att jag knyter an till samma begreppsapparat möjliggörs en meningsfull interaktion mellan fallen vilket är nödvändigt för samhällsvetenskaplig kunskapsackumulation (Gerring 2017, ss. 27).

Studien relaterar såklart också till den om den tjeckiska utredningstjänsten. Även om den inte har policyteoretisk koppling så är det här det enda fallet som också berör parlamentarikers användning av utredningstjänster i policyprocessen. Eftersom det, utöver Jágrs studie (2020), saknas forskning om parlamentariska utredningstjänster är det därför också svårt att identifiera vilket typ av fall det här är. Hade det till exempel funnits en större mängd hade jag kunnat göra ett mer strategiskt val genom att, genom att sätta mitt fall i relation till andra, identifiera vad som utmärker det svenska fallet.

Eftersom detta saknas nöjer jag mig med att lyfta fram att jag med den här studien ämnar bidra till kunskapsutvecklingen om parlamentarikers användande av utredningstjänster i policyprocessen.

4.3. Urval: partier

Studien arbetar även inomfallsanalytiskt i och med frågeställningen om partivisa förhållningsätt i hur ledamöterna använder sig av utredningstjänsten. Bakgrunden är att jag tror att intervjupersonernas svar, utöver att de är del av den större riksdagskontexten, är präglade av deras partitillhörighet.

Detta antagande är rimligt att pröva eftersom skillnader mellan partierna har identifierats i användningen av den tjeckiska utredningstjänsten. Denna består i att utredningstjänster i hög grad är ett instrument för oppositionen att upprätthålla autonomi gentemot den verkställande makten. Därför använder oppositionspartier dessa i högre grad. Det har också visat sig att nya partier i det tjeckiska parlamentet använder utredningstjänsten mer än etablerade partier (Jágr 2020, ss. 21).

Det verkar med andra ord spela roll om [1] partier befinner sig i opposition eller innehar den verkställande makten och om [2] de är nya eller etablerade. Därför har jag valt att avgränsa studien till att studera representanter från tre olika partier: *Socialdemokraterna*, *Miljöpartiet* och *Sverigedemokraterna* vilka har valts ut då de alla har olika erfarenheter gällande de här två faktorerna. Urvalet är därmed strategiskt eftersom de har valts utifrån att de har så olika karaktär som möjligt för att fånga in variation och öppna upp för olika perspektiv i användningen av RUT.¹³ Jag gör däremot inga anspråk på kausalitet.

4.3.1. Socialdemokraterna

Socialdemokraterna har en särställning i svensk politik genom att partiet i olika konstellationer hade regeringsmakten under nästintill hela 1900-talet. Partiet har en historia av att vara största parti i riksdagen vilket även är fallet idag med sina 28 procent. Under två mandatperioder har partiet befunnit sig i opposition till den borgerliga alliansen tills man 2014 återtog reger-

¹³ De partier som valdes bort är Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Även om varje parti har sin unika position, historia och kontext så bedömdes dessa inte utmärka sig på samma sätt rörande de två faktorerna som de partier som valdes ut för studien.

ingsmakten. Denna delades fram till hösten 2021 med Miljöpartiet i en minoritets- och koalitionsregering.

Idag styr Socialdemokraterna riket på egen hand vilket innebär att partiet har full tillgång till samtliga utredningsresurser i Regeringskansliet. Med 100 mandat i riksdagen har man även ekonomiskt stöd till riksdagens partigrupp som omfattar ett arvode för lika många politiska sekreterare på heltid. Socialdemokraterna har med andra ord bred erfarenhet av tillgång till stora utredningsresurser.

4.3.2. Miljöpartiet

Miljöpartiet är det näst yngsta partiet i riksdagen och är idag även det minsta. Med sina 4,4 procent av väljarrösterna i valet 2018 innehar man 16 mandat. Fram till 2014 hade Miljöpartiet aldrig varit i regeringsställning men med den då stora valframgången om 15 procent kom man att utgöra regeringsunderlaget tillsammans med Socialdemokraterna. Denna konstellation avlöpte även nästkommande mandatperiod (2018–2022) fram till att man i november 2021 valde att lämna regeringssamarbetet.

Under regeringsåren innehade man sex respektive fem statsrådsposter av 22 möjliga. Detta innebar att man hade tillgång till ett mindre antal departement och därmed utredningsresurser inom motsvarande politikområden. Med de 16 mandaten i riksdagen har partigruppen ett ekonomiskt stöd som motsvarar lika många politiska sekreterare på heltid. Som minsta parti har man i nuläget därför mycket små utredningsresurser.

4.3.3. Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna är riksdagens yngsta parti och är idag det tredje största efter Socialdemokraterna och Moderaterna. Med 18 procent av väljarnas röster innehar man 62 riksdagsmandat. Sedan man kom in i riksdagen 2010 har man, till skillnad från Socialdemokraterna och Miljöpartiet, inte regeringserfarenhet. Som för alla andra partier uppgår det ekonomiska stödet till riksdagsgruppen arvoden på heltid för politiska sekreterare vilka motsvarar antalet mandat. Det administrativa stödet är (jämfört med Miljöpartiet) förhållandevis stort sett till oppositionsrollen.

4.4. Datainsamlingsmetod

För att förstå hur utredningstjänsten används har jag valt att använda mig av intervjuer som metod för datainsamling. Metoden har valts då den bedömts vara mest effektiv för att uppnå studiens syfte och den kan till och med betraktas som nödvändig och avgörande eftersom det saknas annan offentliggjord empiri om utredningstjänsten från ett beslutsfattande perspektiv.¹⁴ Att göra intervjuer har därmed bedömts som det enda möjliga.¹⁵

Totalt har nio intervjuer genomförts inom ramen för studien. Intervjupersonerna presenteras mer ingående i referensförteckningen i listan över intervjukällor. För att ges möjlighet att följa med i resonemangen nedan presenteras de kort här:

Socialdemokraterna: två ledamöter och en anställd vid partigruppskansliet¹⁶

Miljöpartiet: en ledamot och en anställd vid partigruppskansliet¹⁷

Sverigedemokraterna: två ledamöter och en anställd vid partigruppskansliet

Riksdagens utredningstjänst: en anställd i ledningsposition

4.4.1. Urval: intervjupersoner

Studiens urval av intervjupersoner har främst drivits av rent logistiska och praktiska hänsyn eftersom intervjupersonerna bedömts vara svåra att nå.

Jag började med att genomföra en sonderande intervju per parti i syfte att orientera mig och få en översiktlig bild av hur arbetet med RUT ser ut. Det visade sig att varje parti har en eller fler anställda på kansliet som har viktiga roller genom att de av olika skäl använder utredningstjänsten för att stödja ledamöterna i sitt arbete. Jag beslöt mig därför att, utöver ledamöter, intervjua en anställd med sådant uppdrag i varje parti då de kan bidra med fler perspektiv på hur ledamöterna använder RUT i policyprocessen.

Som jag hade hoppats på bistod informanterna i de sonderande intervjuerna med förslag på både ledamöter och partianställda att ta kontakt med för intervju. Min uppfattning om varför just dessa föreslogs var att de hade en något större erfarenhet av att använda RUT i jämförelse med

¹⁴ Exempelvis offentliga dokument och uttalanden.

¹⁵ Jag vill dock påpeka att enkätmetoden övervägdes men denna metod valdes bort på grund av enkätstudiers svårigheter med att nå djupare förståelse för sociala fenomen (Esaiasson et al 2017 ss. 237).

¹⁶ I en ledamotsintervju deltog även en lyssnande praktikant.

¹⁷ Intervjupersonerna från Miljöpartiet har dock båda avslutat sina uppdrag under det senaste halvåret. Att de inte tjänstgör i partiets riksdagsorganisation i nuläget bedöms dock inte påverka studien i negativ bemärkelse. Tvärtom är det möjligt att detta öppnat upp för mer frispråkighet i intervjusituationen.

den genomsnittliga ledamoten. Jag bedömer detta som positivt då en större erfarenhet rimligen gör att de kan bidra med bättre leverans till studien.¹⁸

Denna typ av snöbollsurval fungerade i majoriteten av fallen bortsett från två fall där de föreslagna ledamöterna inte gav någon respons. Efter ett par kontaktförsök valde jag i stället att slumpa fram ledamöter från partiets lista över ledamöter i bokstavsordning. Efter att jag hade sänt ett tiotal förfrågningar till olika ledamöter via e-post tackade två ledamöter ja. En förutsättning för att de skulle delta var att de hade använt utredningstjänsten minst fem gånger vilket kommunicerades i den ursprungliga förfrågan. Rekryteringen av den anställda på utredningstjänsten gjordes genom direkt kontakt då jag på förhand kände till hens roll i verksamheten.

En negativ konsekvens av snöbollsurvalet är att några personer inom samma parti varit medvetna om varandras deltagande i studien. Det är svårt att veta hur och om detta har påverkat svaren men den allmänna uppfattningen efter genomförda intervjuer är att samtliga intervjupersoner varit öppna och generösa med att dela information och tankar om hur de använder utredningstjänsten.

4.4.2. Genomförande

Intervjuerna har varit av semi-strukturerad karaktär och bestått av en blandning av konkreta frågor (till exempel hur man gått till väga i en frågeställning till RUT) och frågor av mer reflekterande karaktär (så som vilken betydelse RUT har i deras arbete med att driva och utforma politik). Syftet med den lägre graden av strukturering var möjligheten att ställa följdfrågor på oväntade utsagor vilket resulterat i att jag upptäckt och identifierat teman som jag inte hade med i beräkningarna från början.

Då de utvalda intervjupersonerna antas besitta olika erfarenheter med grundval på deras respektive roller har tre olika intervjumallar upprättats.¹⁹ Vissa intervjuer har dock mer lutat åt än mer öppen karaktär eftersom de som intervjuat i hög grad har drivit på samtalet. Detta är ett vanligt fenomen vid elitintervjuer då dessa personer är vana vid att bli intervjuade om sina åsikter och tankar (Kvale & Brinkmann 2014, ss. 187). Samtliga intervjumallar finns att ta del av i bilaga 1, 2 och 3.

¹⁸ Jfr till exempel om jag hade gjort ett slumpmässigt urval vilket hade kunnat resultera i intervjuer med personer som inte har någon erfarenhet alls.

¹⁹ Dessa består av en mall för ledamöter, en för partianställda och en för den anställda på RUT.

Intervjusituationer är aldrig ett neutralt samtal mellan två jämlika parter utan rör sig hela tiden kring olika dimensioner av makt. Å ena sidan besitter majoriteten av de intervjuade en samhällelig makt. Å andra sidan har jag som forskare makt i form av vetenskaplig kompetens. Jag fattar också de avgörande besluten i intervjusituationen genom att styra samtalet utifrån min problemformulering varpå jag efter intervjun har tolkningsmonopol över vad intervjupersonen egentligen menade.²⁰ På grund av att båda parter alltså har innehaft olika former av makt kan man dock betrakta elitintervjuer som att det uppstår en viss maktutjämning i själva intervjusituationen (Kvale & Brinkmann 2014, ss. 187). Detta kan jag se i många intervjuer då båda gemensamt drivit samtalet framåt.

Majoriteten av intervjuerna har genomförts digitalt via Zoom i syfte att göra deltagandet mer tillgängligt. Videospelningar är idag jämförbara med intervjuer som görs vid ett reellt möte och kan till och med bedömas ha högre värde eftersom man kan gå tillbaka och analysera interaktionen efter avslutad intervju (Kvale & Brinkmann 2014, ss. 219). I de två intervjuer där video inte var möjligt användes telefonintervju vilket kan ha inneburit en viss förlust av information. Insamlat material från dessa har dock använts ändå med motivet att den information som delgavs är bättre än ingen.

4.4.3. Bearbetning och presentation

Det empiriska materialet består av nio transkriberade intervjuer samt ett internt PM från utredningstjänsten som främst tillför empiri i frågan om hur RUT:s evidens ser ut. Intervjuerna har, enligt gängse metod, transkriberats i talspråk i nära anslutning till intervjutillfället. När jag har lyft fram citat och de har varit något svårsammanhängande har dessa justerats något för att det ska bli begripligt för läsaren. Detta har såklart gjorts med hänsyn till att innebörden i utsagan inte går förlorad.

Samtliga intervjupersoner har också försetts med varsitt nytt namn. En lista över dessa finns i referenslistan. I de utsagor där intervjupersonerna kan kopplas till det som berättas har jag skrivit om dem i mer generella termer.

Mitt tillvägagångssätt i bearbetningen av materialet, det vill säga hur jag har tillämpat de abduktiva principerna, har bestått av att jag började i empirin. Syftet var att hålla mig så fri som

²⁰ Hur detta hanterats diskuteras med utförligt i kapitel 4.4.4. Forskningsetik.

möjligt från teori och idealtyper genom att låta materialet tala för sig själv.²¹ I praktiken innebar det att jag började med att systematiskt läsa alla intervjuer ett par gånger varpå jag skapade ett gemensamt dokument där jag organiserade de regelbundenheter jag hittade. Den här typen av sammanförande av utsagor har bestått av att de är språkligt liktydiga eller att de hänvisar till områden som ligger nära varandra.

Detta gör att jag kunnat identifiera både individuella och partigemensamma utsagor som avviker. Det har till exempel bestått i att man utmärker sig genom att man uttrycker sig om eller använder utredningstjänsten på ett visst sätt.

I nästa steg har de organiserade temana abstraherats till den teoretiska nivån genom att de har lyfts in och kategoriserats in i de olika idealtyperna. Dessa är inte uteslutande kategorier utan kan löpa in och ut i varandra. I de fall där det finns en tvetydighet och samma utsaga kan placeras i olika idealtyper har jag argumenterat för den idealtyp som ger bäst förklaring till uttalandet men jag har också noterat att den också skulle kunna falla in i en annan idealtyp. Efter det har jag växlat över till enbart teorin för att hitta de mönster som inte explicit framkommer i empirin.

Det bör noteras att intervjuerna inte har uppnått teoretisk mättnad även om jag kunnat identifiera olika mönster. I varje intervju har ett nytt perspektiv eller inslagit uppkommit varför det finns goda skäl att studera forskningsproblemet ytterligare. Jag har avslutningsvis presenterat materialet i en löpande text varpå svaren på frågeställningarna till slut summeras upp i kapitel 6.

4.4.4. Forskningsetik

Studien har genomförts med hänsyn till Vetenskapsrådets riktlinjer om god forskningssed och de allmänna forskningsetiska principerna. Syftet med dessa är att forskningen håller god kvalitet och hög trovärdighet genom att hitta en balans mellan olika legitima intressen. I intervjustudier aktualiseras särskilt balansen mellan kunskapsintresset och integritetsintresset (Vetenskapsrådet 2017, ss. 82) varför detta berörs här.

I ett första steg delgavs information om förutsättningarna för deltagandet i studien redan i den första kontakten som togs via e-post. I mejlet berättade jag kort om mig själv, studiens syfte i

²¹ Detta är såklart aldrig helt möjligt eftersom jag haft idealtyper och tidigare forskning i bakhuvudet. Genom att i det första steget ta mig an materialet har jag däremot haft en strävan efter att föra analysen så nära det empiriska materialet som möjligt för att försöka betrakta den för vad den är i sig.

allmänna ordalag och hur den är upplagd i stort. Jag beskrev också att intervjuerna kommer att spelas in och transkriberas varpå insamlade data hanteras konfidentiellt. Förutsättningarna för intervjun har därför varit kända innan deltagarna tackat ja. För att öppna upp för personen att dra sig ur efter att hen tackat ja har jag skickat en påminnelse en till två dagar före intervjun. Att någon avböjt efter att hen tackat ja har dock inte skett.

Den här informationen har också upprepats inför varje intervju där samtliga deltagare godkänt sitt deltagande muntligt. Möjligheten att ta del av transkriberat material har inte erbjudits då jag förutsatt att deltagarna är vana vid intervjusituationer med kunskap om de rättigheter som följer av det. Personuppgifter, inspelat material och transkriberingar har förvarats på ett sätt utan risk för att obehöriga ska kunna ta del av det.

Eftersom etiska frågor är inbäddade i alla stadier av en intervjustudie (Kvale & Brinkmann 2014, ss. 97) har olika typer av avvägningar och bedömningar gjorts genomgående. Dessa har bland annat berört eventuella konsekvenser för den större grupp som deltagarna representerar. För att hantera det har jag strävar efter att presentera data, resonemang och analys så transparent som möjligt.

4.5. Validitet och reliabilitet

I det här kapitlet kommer jag kort att redogöra för några aspekter av studiens validitet och reliabilitet. Eftersom kvalitet i kvalitativa studier omfattar hela forskningsprocessen har flera aspekter av begreppen redan berörts. Jag sammanfattar och förtydligar därför de viktigaste här.

Rörande studiens validitet så har jag strävat efter transparens i beskrivningarna av hur teori, empiri och tidigare forskning hänger ihop och relaterar till varandra. Jag har även redogjort för min förförståelse, förutsättningarna och kontexten för datainsamlingen och hur forskningsproblemet uppkom. Syftet är att man som läsare ska få en klar uppfattning om hur studiens slutsatser har dragits och därmed kunna bedöma giltigheten i mina argument och slutsatser.

När det gäller studiens reliabilitet så har jag behandlat det insamlade materialet med noggrannhet vilket bland annat innebär att jag har gjort transkriberingarna i nära anslutning till varje intervjutillfälle. Jag har också beskrivit hur databearbetningen genomförts och hur resultatet redovisas i syfte att resultatet, inom ramarna för kvalitativa intervjustudier, ska kunna reproduceras av andra forskare vid andra tidpunkter.

En aspekt av tillförlitligheten i materialet är att det i elitintervjuer finns risk för överdrifter och utsagor som inte är helt sanningsenliga (Berry 2002, ss. 680–681). Det är till exempel vanligt

att elitpersoner förbereder vissa samtalsspår där de kan förmedla sina åsikter. I just den här studien är det också rimligt att beslutsfattarna vill framställa sig själva som rationella aktörer då vi sett att det finns ett sådant tryck när det rör sig om just hantering av evidens. Genom att jag har intervjuat fler personer än just ledamöter har jag dock kunnat sätta deras, potentiellt snedvridna, data i relation till annan data. Detta har bidragit till en mer nyanserad bild av resultatet.

5. Analys: RUT:s evidens

I det här kapitlet presenterar och analyserar jag den empiri som berör studiens första frågeställning – hur den evidens som RUT producerar ser ut. Detta består i att jag beskriver RUT:s organisation och arbetssätt varpå jag avslutar kapitlet med resultat och slutsatser. Därefter följer kapitel med empiri och analys som besvarar studiens två resterande frågeställningar.

För att besvara frågan om hur RUT:s evidens ser ut har jag intervjuat Kenneth som är anställd på ledningsposition på RUT. I intervjun använde jag Calmfors utredning om RUT som referens och diskussionsunderlag. Jag har även använt ett internt material, med beskrivning av utredningstjänstens historia och nuläge, för kompletterande beskrivningar.

5.1. Riktlinjer och arbetssätt

Riksdagens utredningstjänst består av tre avdelningar med ett tiotal utredare på varje. De kallas sektioner och är uppdelade på följande vis: [1] sektionen för ekonomisk analys, energi och infrastruktur, [2] sektionen för juridik, statsvetenskap och miljö samt [3] sektionen för välfärdsfrågor och arbetsmarknad (Sveriges riksdag 2019, ss. 11).

De trettiotalet utredarna besvarar ledamöternas frågeställningar med vad de kallar vedertagen utredningsmetodik. Den kunskap som tas fram ska, enligt interna styrdokument, vara partipolitiskt neutral, objektiv och välgrundad.²² Frågeställningarna bestäms av ledamöterna medan metodval, utformning, genomförande, analyser och slutsatser formuleras självständigt av utredarna på RUT. Ambitionen är att leverera rapporterna inom två veckor från det att ledamöterna ställt sin fråga (ibid., ss. 18). Exempel på hur en rapport från RUT kan se ut finns i bilaga 4.

De interna styrdokumentet belyser också att den kunskap som tas fram ska sättas in i ett relevant sammanhang. Frågorna ska även behandlas med en hög grad av integritet. För att garantera

²² Det här framhölls redan när utredningstjänsten inrättades 1955. I praktiken innebär det att de anställda inte fick utnyttjas i det politiska arbetet till exempel till motioner eller skriftliga frågor (Sveriges riksdag 2019, ss. 1).

att dessa saker uppfylls finns dokument för kvalitetssäkring som också syftar till att alla frågor tas an likvärdigt oberoende av utredare (ibid.).

Kenneth framhåller betydelsen av validitet och reliabilitet i RUT:s rapporter – något han kallar för ett vetenskapligt angreppssätt.

”Ja kvaliteten är ju både naturligtvis att man metodologiskt har tagit sig an en fråga på ett bra sätt. Jag menar att man har analyserat statistiken på ett korrekt sätt, att man har gjort korrekta tolkningar och på den biten. Så det är ju en del av kvaliteten. Den mera vetenskapliga metodologiska. Att det är korrekt.”

En annan del av kvaliteten är att uppdragsgivaren verkligen får svar på sin fråga. Han framhåller att det inte alltid blir så men att de alltid anstränger sig för att ha en dialog med uppdragsgivaren så att RUT verkligen kan förstå vad de behöver. Dialogen är avgörande för att validiteten ska bli hög och att rapporten ska bidra med ett mervärde för uppdragsgivaren. Det ska inte bara vara redogörelser av statistik eller fakta utan ett bearbetat material där utredarna kommer fram med slutsatser. Ledamöterna ska verkligen kunna stoppa in rapporterna direkt i beslutsfattandet och komma fram med olika förslag, alternativ eller utspel, säger Kenneth.

Han avslutar resonemangen om kvalitet genom att berätta att RUT, när man väl ramat in frågan i dialog med uppdragsgivaren, också ska ha en god reliabilitet givet att de förstått frågan. Frågorna ska rent metodmässigt analyseras på ett bra sätt.

Ledamöternas frågor och RUT:s svar omfattas också av uppdragssekretess. Det innebär att det är uppdragsgivaren själv som avgör om en rapport ska användas för internt bruk eller om den ska göras offentlig. Sekretessen upphävs så snart ledamoten offentliggör uppgifterna med hänvisning till RUT (Sveriges riksdag 2019, ss. 18). Av levererade rapporter under 2020 offentliggjordes 8,7 procent vilket är ungefär samma siffra som för 2019 och 2018 (Riksdagsförvaltningen 2020, ss. 37–38).

RUT:s kännedom om hur rapporterna används är till exempel för egen kompetensbyggnad till en ledamot eller för en större grupp inom partier för partiinternt arbete. De används också för offentliga uttalanden i debatter, motioner eller seminarier samt i media som ”oberoende källa” [citationstecknen är direkt tagna ur referensen, *min anm.*] och som underlag i oppositionspartiernas skuggbudgetar (Sveriges riksdag 2019, ss. 19).

5.2. Källor och metodik

För att göra ekonomiska analyser har RUT en nationalekonomisk beräkningsmodell som redskap. Grundunderlaget är databaser från SCB över bland annat hushåll, individer och företag. Sådana uppdrag bygger på att RUT får en fråga om att förändra något i regeringens lagda budget och vad ett sådant förslag får för budgeteffekter. Den används för att besvara frågor om vilka direkta och indirekta ekonomiska konsekvenser en förändring av skattesatsen ger på riksbudgeten, säger Kenneth.

För att besvara andra typer av frågor tar RUT hjälp av ett antal olika källor beroende på frågans karaktär. I juridiska frågor används till exempel lagtexter och praxissamlingar. I övriga frågor använder man sig av annan litteratur och statistik som kommer från bland annat myndigheter, Regeringskansliet, SOU:er och forskning, säger Kenneth. Han fortsätter.

”Och sen kan det ju vara utredarnas egna kontakter. Att man ringer någon på RK eller ringer någon på myndighet för att höra det senaste läget. Så det är en kombination av kontakter, databaser, litteratur, rapporter från myndigheter, RK och så vidare. Och naturligtvis även vad RUT har gjort förut. Vi ska alltid tänka på att vi ska titta tillbaks på vad vi har gjort.”

Calmfors noterar att RUT:s utredningar över lag håller mycket hög klass trots att de utförs på kort tid. Personalen är väl förtrogen med relevant material så som myndighetsrapporter men utredningarna skulle kunna kompletteras med mer forskningsmaterial (Calmfors 2014, ss. 3). RUT skulle kunna spela en större och mer aktiv roll som förmedlare mellan forskning och politik (ibid., ss. 8). Kenneth tror att den kategorisering som Calmfors gjorde av RUT:s rapporter 2014²³ stämmer överens med hur det ser ut idag.

Calmfors framhåller att RUT i högsta möjliga mån bör komplettera sina svar med det som krävs för att frågorna ska få en rättvisande bild. Samtidigt får RUT inte ha en agendasättande funktion (ibid., ss. 6). Kenneth resonerar kring detta:

”Å ena sidan om man inte ger ett sammanhang och förklaringar så kan ju siffran om det nu skulle vara en siffra eller fakta användas på ett felaktigt sätt eller missuppfattas eller om andra läser så förstår dom inte sammanhanget om den kommer ut. Å andra sidan ska vi ju inte heller lägga till för mycket.”

²³ Kartläggningen visade, som jag nämnde i inledningen av studien, att majoriteten av rapporten består av ’enkla verklighetsbeskrivningar’, ’komplicerade/omfattande verklighetsbeskrivningar’ och ’bedömningar av offentlig-finansiella konsekvenser av olika åtgärder’. Andelen ’forskningsöversikter’, och ’forskningsbaserade utredningar’ är mycket liten (Calmfors 2014, ss. 3).

Det måste vara väl avvägt, säger han. Eftersom de jobbar i det korta formatet så har de ju inte heller tid att lägga med massa annat men substansen måste finnas där och rapporterna måste kunna stå för sig själva. Om sekretessen hävs och det kommer ut till andra som kan läsa så måste det vara en sammanhållen helhet. Kenneth säger att det gäller att fokusera.

Ibland kan RUT däremot inte svara på ledamöternas frågor. Det kan bero på att det inte finns statistik, att myndigheter inte kan skaffa fram det underlag RUT behöver för att svara på frågan i tid eller att de inte kan göra en säker bedömning utifrån de källor som finns tillgängliga. Ibland är frågorna också för politiskt vinklade men Kenneth säger att de kan rätta till det med dialog och, vad han kallar, ett metodtänk.

5.3. Partiernas användning

RUT har noterat att det finns vissa skillnader mellan hur partierna använder dem. Historiskt har de noterat att nya partier i riksdagen inledningsvis tar en relativt stor andel av RUT:s resurser i anspråk. Detta beror på att många nya ledamöter saknat riksdagserfarenhet varför de behövde stöd i grundläggande systemfrågor. Till exempel kom nästan 14 procent av uppdragen från Sverigedemokraterna under 2011²⁴ (Sveriges riksdag 2019, ss. 23–24).

RUT har också noterat att det skiljer sig huruvida ett parti är regerings- eller oppositionsparti. Behovet av RUT har över lag ökat eftersom fler partier i opposition behöver stöd för att argumentera emot och föra fram alternativ till regeringens politik (ibid., ss. 24).

Kenneth har bland annat noterat att oppositionspartierna i högre grad använder RUT för ekonomiska analyser inför budgetmotionerna. Det är viktigt för dom att kunna siffersätta och visa hur dom skulle bedriva politik om dom satt i regeringsställning. Han tror över lag att RUT har en viktig roll att spela för oppositionen eftersom dom har en aktör som kan fråga. Dom är inte i händerna på Regeringskansliet till exempel, säger han.

Han lyfter också det positiva för oppositionen i och med uppdragssekretessen:

”I och med att dom är sekretessbelagda också så blir det ju så att som att ledamöterna och partikanslierna får som ett arbetsmaterial eftersom dom inte behöver gå ut med det. Så det blir ungefär som Regeringskansliet där då ministrar och departement får tillgång till ja... olika arbetsmaterial som dom kan använda till att utforma förslag och så.”

²⁴ Detta kan jämföras med partiets valresultat om 5,7 procent 2010.

Regeringspartierna behöver däremot också RUT. I koalitionsregeringar har man till exempel inte tillgång till alla departement varför man ofta saknar utredningsresurser på Regeringskansliet inom vissa politikområden (ibid.). Kenneth säger att bakgrunden till sådana uppdrag till RUT kan vara att regeringspartierna behöver underlag för att förhandla sinsemellan eller att ett parti vill ha underlag för att politikutveckla internt.

En ytterligare notering om hur partierna använder RUT på olika sätt är att det finns olikheter i sättet att organisera arbetet gentemot RUT. Kenneth säger att det finns lite olika traditioner i hur man använder dem som handlar om i hur stor grad arbetet med RUT centralkoordineras från partigruppskansliet

Det bör dock framhållas att det, tvärsöver partigränserna, alltid funnits stora skillnader mellan ledamöter oberoende av parti i hur man tar hjälp av RUT. Precis som nya partier så har ett begränsat antal ledamöter tagit en relativt stor del av utredningstjänstens resurser i anspråk (ibid., ss. 19).

5.4. Resultat och slutsatser

Detta kapitel är avsett för att besvara studiens första frågeställning – hur den evidens som RUT producerar ser ut. Jag har i avsnittet ovan visat att RUT:s evidens består av bearbetningar och analyser av uppgifter som framför allt kommer från myndigheter, Regeringskansliet och RUT:s tidigare arbeten – så kallad grå litteratur. Andelen forskningsöversikter och forskningsbaserade utredningar är fortsatt liten.

Jag har också visat att rapporterna skrivs i ett kort format med mål att kunna levereras till uppdragsgivaren inom två veckor från att frågan ställts. Det finns en distans till beslutsfattarna, i och med att de politiska frågorna och de utredningsmetodiska avvägningarna är skilda, men det finns också närhet och dialog. Det framhålls att den evidens som tas fram ska möta beslutsfattarnas behov. Det ska bli rätt för dem, det ska ge mervärde och det ska vara relevant och lätt att förstå så att det kan användas direkt i beslutsfattandet.

För att lyfta in resultatet i tidigare forskning vill jag lyfta fram att den evidens som RUT producerar i relativt låg utsträckning arbetar utifrån vetenskapliga kriterier för kunskapsproduktion även om det används en begreppsapparat som härstammar från akademien. Snarare än en långsam process där kunskap växer fram successivt ska RUT arbeta för tydlighet där beslutsfattarna kan använda evidensen på en gång. Kontextbundenheten är central i rapporterna, då de ska sättas i relevanta sammanhang, men den är också en effekt av att de källor som används

och bearbetas är direkt knutna till den svenska statsapparaten. Förutsättningarna för den evidens som produceras av RUT är därför begränsade.

För att återkoppla till olika typer av kunskapsproduktion är det, utifrån de här slutsatserna, rimligt att placera in RUT bland de studier som i tidigare forskning benämndes som beslutsfattares egeninitierade arrangemang för evidens. Det gemensamma i dessa studier är att kunskapsproduktionen primärt syftar till att möta beslutsfattares behov och inte de vetenskapliga kriterierna för evidens.

Ett begrepp för den här typen av arrangemang är inkrementell kunskapsproduktion. Begreppet belyser en typ av strategisk styrning där beslutsfattare tar kontroll över och förenklar policyprocessen genom att inrätta egna arrangemang för att ta fram kunskap. Utgångspunkten i denna form av styrning är att evidens ska kunna väljas selektivt vilket gör det möjligt att man ignorera stora delar av kunskapsflödet och se till att kunskap produceras inom det som beslutsfattarna anser viktigt (Ylöstalo 2020, ss. 272).

Detta blir som tydligast i att RUT:s arbete är uppdragsstyrt det vill säga att de tar fram rapporter på förfrågan av beslutsfattarna. Det möjliggör att ledamöterna kan ställa frågor och få svar inom ett avgränsat område varför de inte behöver förhålla sig till all befintlig kunskap. Inrättandet av RUT i sig är därmed en slags förenkling varför begränsad rationalitet kan betraktas som institutionaliserad i själva verksamheten – en verksamhet som beslutsfattarna i sin tur kan styra på lång sikt genom att den är inrättad i den offentliga förvaltningen.

Jag vill därmed framför allt framhålla RUT som 'inkrementell kunskapsproducent'. Av den insamlade empirin drar jag slutsatsen att syftet med evidensen är att den ska leda till politisk handlingskraft vilket faller sig naturligt eftersom det är vad beslutsfattare, enligt tidigare forskning, upplever att de behöver. Det kan därmed betraktas som ett naturligt utfall av ett institutionaliserat arrangemang inom politikerorganisationen.

6. Analys: ledamöternas användning av RUT

I det här kapitlet redogör jag för den insamlade empirin och analysen av den för att besvara studiens andra och tredje frågeställning – på vilket sätt ledamöterna använder utredningstjänsten och om det finns partivisa förhållningssätt i dessa.

Empiri och analys redogörs för i turordning för respektive idealtyp. Varje kapitel avslutas med en sammanfattning för att framhålla de viktigaste resultaten. Gällande partivisa förhållningssätt har jag valt att lyfta fram dem som partivisa endast när det finns en koherens bland alla intervju-

ade inom samma parti. Detta har dock bara identifierats i en av idealtyperna (rutiner i sökprocesser, se kapitel 6.1.2.). Inom de övriga idealtyperna finns en variation eller koherens mellan samtliga som intervjuats varför de i första hand lyfts fram som individer och inte företrädare för ett visst parti.

Kapitlet avslutas med resultat och slutsatser.

6.1. Idealtyp 1: Intentionell rationalitet

De två teman jag söker i idealtypen intentionell rationalitet är *om ledamöterna använder RUT för att reducera osäkerhet* och *hur rutinerna i deras sökprocesser gentemot RUT ser ut*.

6.1.1. Reducering av osäkerhet

För att identifiera om ledamöterna använder sig av RUT för att reducera osäkerhet har jag letat efter utsagor som belyser känslor och beteenden efter mottagen rapport. Jag har också hittat mer allmänna utsagor på temat varför jag valt att även lyfta in dem här.

Utsagorna belyser att RUT reducerar ledamöternas osäkerhet på olika sätt. Det är till exempel mycket vanligt återkommande att ledamöterna, efter att de mottagit en rapport, känner sig mer säkra i hur de ska gå vidare. Flera beskriver att de får en tydligare bild om nästa steg där man antingen fortsätter driva frågan eller väljer att lägga ner den.

Christina beskriver till exempel att det medskick hon fick av RUT avgjorde hur hon fortsatte att politikutveckla i en viss fråga. Rickard har lagt ner ett förslag som han prövade mot RUT eftersom det visade sig att det blev för dyrt. Stefan kände sig stärkt i att skriva en motion efter att han tog emot en RUT-rapport som han var väldigt nöjd med.

Utsagorna tyder också på att ledamöternas osäkerhet reduceras på grund av den objektivitet som RUT representerar. Ett flertal ledamöter gör jämförelser med andra kunskapsproducenter (det egna partiet, Regeringskansliet och myndigheter) och framhåller RUT:s pålitlighet, trovärdighet och saklighet i sig som osäkerhetsreducerande. Malin säger till exempel att det känns skönt att kunna luta sig mot RUT. Mikael, som stöttat många ledamöter med att skicka frågor till RUT, säger att de gärna vänder sig dit om det är något de är osäkra på.

Några ledamöter lyfter att RUT även reducerar osäkerhet genom sin tydlighet. Andreas jämför till exempel RUT med sin erfarenhet av EU-parlamentets utredningstjänst och menar att den

svenska versionen är mycket bättre. Han säger att det i EU var vanligt att få ett dokument med länkar där man själv fick kolla upp allting.

”Det var inte så att dom skrev det men det var som att ’läs själv om du är så jäkla intresserad’. Från utredningstjänsten får vi för det mesta ganska raka svar.”

Även Malin uppskattar tydligheten men lyfter en annan dimension av den. För henne handlar det om vikten av personlig kontakt med den utredare som har ansvar för hennes fråga på utredningstjänsten.

”Jag tycker det är bra att man får en person. ’Nu är det Lena som ska utreda min fråga’ och så får jag kontaktuppgifter till henne. Det tycker jag också är... det blir lättare för mig och man får en personlig kontakt vilket känns... men det känns tryggt och säkert tycker jag. Om man har en kompletterande fråga så kan man liksom höra av sig direkt till henne eller när jag får rapporten och nånting är oklart. Att jag kan höra av mig till Lena.”²⁵

Detta kan sättas i relation till när RUT meddelat ledamöterna om att de inte kan utreda deras fråga. Göran, Mikael och Stefan har erfarenheter av att frågan då i stället rinner ut i sanden. Malin har vid sådana tillfällen fortsatt driva frågan men utåt ökat den politiska retoriken i stället.

Sammanfattning

Empirin visar att den evidens som RUT producerar reducerar osäkerhet på flera sätt vilket nämns både explicit och implicit av samtliga. De olika sätt som osäkerheten reduceras på är att evidensen leder till handling samt att den upplevs som objektiv, saklig och tydlig. Detta kan sättas i motsats till när RUT inte har möjlighet att besvara en fråga vilket verkar leda till en viss passivitet eller att man lägger ambitionen om evidensbaserat beslutsfattande åt sidan.

Jag väljer, utifrån denna koherens i utsagorna, att tolka resultatet som att den evidens som RUT producerar reducerar ledamöternas osäkerhet.

6.1.2. Rutiner i sökprocesser

För att undersöka hur rutinartade sökprocesserna gentemot RUT är har jag letat efter utsagor som belyser hur ledamöterna resonerar och handlar inför att de skickar in en fråga. Empirin belyser att detta ser olika ut och att det finns en skillnad mellan partierna. Sverigedemokraterna

²⁵ Notera att Lena är ett fiktivt namn som Malin hittade på i stunden.

utmärker sig i denna hänsyn genom en högre grad av rutin i sökprocesser gentemot RUT i jämförelse med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Sverigedemokraterna

I empirin framgår det att Sverigedemokraterna har en viss samordning i arbetet gentemot RUT på riksdagskansliet. Så många frågor som möjligt ska gå via en och samma person för att undvika att olika personer i partiet ställer samma frågor. Detta uppges av Andreas som säger att arbetet med RUT är extra viktigt i riksbudgeten.

Rickard säger att han inför motionstiden får frågor från de på kansliet om han har förankrat allt hos RUT. Han låter lite besvärad och säger att han ibland behöver få göra egna avvägningar om huruvida det behövs eller inte. Malin verkar mer positivt inställd:

”Vi uppmanas att använda oss av RUT för att just kvalitetssäkra. Just för att vara säkra på att detta är en pålitlig källa. Så absolut. Mitt parti uppmanar oss att ’RUT:a så mycket ni kan’ och gärna innan sommaren så att dom kan jobba under sommaren så har vi färskt till hösten när vi skriver våra motioner och lämnar in dom. Absolut. Om man inte litar på RUT så vet jag inte vad man ska lita på [skrattar].”

Andreas framhåller regeringens större resurser i relation till hans eget partis. I det perspektivet är RUT ett viktigt instrument för dem i opposition för att skaffa ett faktaunderlag till det de håller på med, säger han.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet

De två andra partierna har en mycket lägre grad av rutin och har, till skillnad från Sverigedemokraterna, inga uttalade rutiner i sökprocesser gentemot RUT. Det framhålls i stället en viss spontanitet där frågor till RUT ställs sporadiskt.

Materialet belyser också att det för några ledamöter är svårt att få till sökprocesser gentemot RUT över huvud taget. Göran, Stefan och Christina framhåller att de gärna vill använda RUT mer men att de inte hinner. Så här säger till exempel Stefan:

”Vi har väldigt lite tid att skriva. Väldigt lite tid att politikutveckla vilket vi borde ha mycket tid till men vi... vi har inte det. Och då är ju RUT en utmärkt tjänst men man måste hinna skriva själva uppdragen.”

Utsagorna belyser, till skillnad från Sverigedemokraterna, att de rutinerade sökprocesserna i första hand är (Socialdemokraterna) och har varit (Miljöpartiet) riktade mot Regeringskansliet.

Mikael säger till exempel att man aldrig använt RUT till budgeten eller i rena lagförslag. De grundar man alltid i en ordentlig utredning eller en SOU. Det är i vissa undantagsfall som man tar hjälp av RUT, uppger han.

Andra exempel som lyfts då man som regeringsparti tar hjälp av RUT är att man vill arbeta internt med partiutveckling, granska andra partier, ta fram ett eget förslag eller om ett annat parti har ministerposten i det utskottet man som ledamot är verksam i.

Så här säger Göran:

”Det är klart att om jag hade varit kulturpolitiker så skulle jag kanske använt mig av departementet eftersom kulturdepartementet var Miljöpartiets. Det var såklart svårare att som miljöpartist gå till en socialdemokratisk minister på det som var mina områden och be dom utreda någonting. Även om... det kan man också göra naturligtvis men det är... ja lite svårare på nåt sätt skulle jag nog säga.”

Han säger att han ju primärt velat utreda saker för Miljöpartiet och inte för regeringen. Det är ju ett utspel för Miljöpartiet och inte ett MP-S-utspel och därför är det viktigt att ha tillgång till RUT även när man är i regeringsställning i koalition.

Christina, vars parti har och har haft ministerposten i hennes utskott, säger att hon i första hand alltid ringer till någon på departementet för att få fram enklare underlag. Det är först om de inte har det som hon vänder sig till RUT.

Både Lukas och Göran framhåller att de tror att de som arbetar kvar i Miljöpartiet nu har det tufft. De har, som Göran säger, tappat departementen och med det ungefär femtio anställda på Regeringskansliet. Han tror ändå inte att de använder sig av RUT eftersom de har så knappa resurser nu och det är för tidskrävande att formulera frågor till dem.

Lukas säger däremot att Miljöpartiet aldrig har använt sig särskilt mycket av RUT. Det finns en stor skillnad i kvalitet mellan RUT och Regeringskansliet som är mycket bättre på sina områden än vad RUT kan. Han framhåller att den aktivitet Miljöpartier har gentemot RUT mest handlat om att representanter har kommit till kansliet och berättat om verksamheten.

Sammanfattning

Jag väljer att tolka empirin som att sökprocesserna efter evidens gentemot RUT har lägre och högre grader av rutin. Jag har visat att det finns partivisa skillnader där Sverigedemokraterna har en högre grad av rutin än Socialdemokraterna och Miljöpartierna där de rutinartade sökpro-

cesserna efter evidens i första hand riktats mot Regeringskansliet. Det finns dock även för partier i regering ett behov av att söka evidens hos RUT.

För Miljöpartiet, som nu likt Sverigedemokraterna är i opposition, lyfts även de knappa utredningsresurserna som partiet har idag. Hur detta påverkat sökprocesserna gentemot RUT är dock något oklart.

6.2. Idealtyp 2: Inkrementalism

I idealtypen inkrementalism söker jag efter utsagor som belyser följande teman: *om ledamöterna använder sig av RUT för inkrementell evidens och hur ledamöterna ser på RUT:s kunskap i relation till sin egen.*

6.2.1. Sökandet efter inkrementell kunskap

Flera utsagor belyser att ledamöterna tar hjälp av RUT för inkrementell kunskap. Detta framkommer till exempel genom att man använder RUT för att löpande justera sina förslag i takt med förändringar i omgivningen. Det framkommer också genom att ledamöterna avgränsar sina frågeställningar för att bara få svar inom ett avgränsat område.

Avgränsningarna består bland annat i att man ställer frågor till RUT som har att göra med hur politik förs och effekterna av den i geografiskt angränsande områden. I empirin förekommer en sådan fråga om regioner i Sverige och ett flertal frågor om andra länder så som Danmark, Nederländerna och Norge.

Malin illustrerar det i ett fiktivt exempel inför ett nytt politiskt förslag. Det handlar om att identifiera...

”...att så här tänker vi. Hur skulle vi kunna formulera? Vad skulle vi kunna använda för källor? Är det här ens genomförbart? Kanske jämföra med ja men Norge. Vi har hört att Norge har gjort nåt likande. Kan man genomföra? Kan man kopiera?”

Det vanligaste sättet att använda RUT på, som kan tolkas som en typ av avgränsning, verkar dock vara att man prövar *ett* redan formulerat alternativ på RUT. Det här är något framhålls av alla som intervjuats där man vill ta reda på om ett förslag är juridiskt genomförbart eller vad det kostar.

Även om det inte framgår explicit i empirin så är en möjlig tolkning av detta att ledamöterna, efter återkoppling från RUT, jämför det förslag som prövas med de policys som är i bruk för

att kunna presentera ett bättre alternativ. Det här kan betraktas som att ledamöterna använder sig av RUT inkrementell evidens.

En intressant aspekt i materialet är också att ledamöterna upplever det som ett problem att de i vissa fall *måste* avgränsa sig för att få svar på en fråga till RUT. Ett flertal ledamöter lyfter att de inte får svar på frågor eller att svaren dröjer om deras frågor är för breda eller för ideologiska. Det beskrivs bland annat i form av att man i kontakt med RUT måste ha väldigt tydliga ingångsvärderna och att man måste veta vad man vill för att det ska bli tydligt för RUT vad dom ska leta efter.

Lukas belyser det till exempel så här:

”...det måste vara en ganska avgränsad och enkel fråga. Gäller det ekonomisk politik med skatter och så där så ska det ju helst vara nånting som man bara kan lägga in i modellerna som dom har. Men så fort det blir lite mer komplicerat så har dom inte tiden eller kapaciteten. Jag vet inte vad det är.”

Sammanfattning

Empirin belyser att ledamöterna vänder sig till RUT för att få inkrementell evidens. Detta visar jag att ledamöterna tar hjälp av RUT för löpande justeringar av sina förslag och genom att ställa frågor om angränsande geografiska områden. Den mest förekommande avgränsningen är dock att man prövar *ett* redan formulerat alternativ på RUT. Detta är något som framhålls av alla som intervjuats och det kommer att lyftas igen i kapitel 5.4.1. då detta angränsar till och bättre kan förstås som hintar.

Som jag förväntade mig saknas utsagor som tyder på tankar om radikala och omvälvande policyförändringar. Dock framkommer det att det i viss utsträckning krävs av ledamöterna att de avgränsar sig i frågeställningarna till RUT.

6.2.2. Synen på RUT:s kunskap i relation till den egna

I analysen om hur man ser på RUT:s evidens i relation till den egna kapaciteten att dra slutsatser så är empirin något splittrad. Det finns ledamöter som betraktar RUT som en tillitsfull aktör i ett gemensamt demokratiskt arbete och ledamöter som tar större distans till den evidens som RUT producerar.

Ungefär hälften av de intervjuade beskriver RUT som en hjälpsfull och trovärdig resurs för att bedriva riksdagsarbetet. Snarare än ett hinder för att kunna dra egna slutsatser verkar RUT betraktas som ett komplement och en resurs. Så här säger till exempel Christina:

”Jag tycker faktiskt, utan att använda överord, att det här är en del som liksom stärker det demokratiska arbetet. Därför att jag tycker att i vårt uppdrag som politiker och riksdagsledamöter så ska vi ju såklart utgå från vår grundideologi och våra värderingar och allt sånt. Men vi måste ju också grunda våra beslut på faktiskt och bra underlag och det kan ju verkligen RUT ge oss.”

Rickard visar däremot upp en viss ambivalens när det handlar om synen på RUT:s kunskap i relation till den egna. Å ena sidan framhåller han RUT:s objektivitet som positivt och viktigt. Å andra sidan framhåller han att RUT ibland har gett honom direkt felaktiga uppgifter. Det vet han eftersom han arbetat i den bransch som frågan gäller i över tjugo år. De felaktiga uppgifterna gör att hans tilltro till RUT har naggats lite i kanten. Han kommer däremot fortsätta vända sig till RUT eftersom det är smidigt.

Ett par andra framhåller också ett mer distanserat förhållningssätt till RUT där tilliten till den egna förmågan att söka information och dra slutsatser är större. Lukas slutade till exempel att använda RUT i vissa fall eftersom de inte alltid hittade så bra källor. I vissa fall har han haft bättre koll själv och direkt kontakt med bättre källor.

Andreas belyser ett annat perspektiv och menar att RUT inte alltid är politiskt neutrala.

”Vi är alla människor och det händer att utredningstjänsten, alltså deras utredare... det lyser igenom vad dom själva tycker i en viss fråga där det ligger på oss då att ställa tydliga frågor vilket ger raka svar. Det går att hantera men det skulle kunna vara en förbättringspotential för dom.”

Trots detta visar empirin att samtliga som intervjuats har använt RUT för att få bedömningar av sina förslag vilket också nämnades i avsnittet ovan. Malin vände sig till exempel till RUT eftersom hon ville veta om hennes förslag var genomförbart, Rickard om huruvida hans var rimligt och Lukas om vad EU-reglerna säger om hans.

Sammanfattning

De här utsagorna visar att det finns olika sätt att förhålla sig till RUT när det handlar om synen på den evidens de producerar i relation till den kunskap ledamöterna bygger på egen hand. De allra flesta uppfattar RUT som en tillitsfull aktör medan andra tar en viss distans.

Det som överraskar i empirin är dock att samtliga intervjuade har vänt sig till RUT för att få bedömningar av sina förslag och som vi sett tidigare har dessa bedömningar i sin tur lett till handling. Jag vill framhålla att detta tyder på tillit då man vänder sig till RUT för deras juridiska och ekonomiska kompetens. Detta påstående stärks utifrån att ingen som står för de mer kritiska uttågarna avfärdar RUT helt och hållet.

Detta något oväntade resultatet belyser är att ledamöterna använder sig av RUT för att få bedömningar och att det finns en övergripande tillit till RUT:s verksamhet och evidens.

6.3. Snabbt och sparsamt

I idealtypen snabbt och sparsamt söker jag efter utsagor i empirin som belyser *om ledamöterna vänder sig till RUT för att få hintar och hur de utnyttjar RUT som informationsstruktur.*

6.3.1. Sökandet efter hintar

Som jag har belyst tidigare är det vanligaste när ledamöterna använder RUT att man prövar ett redan formulerat alternativ på RUT. Då har jag belyst det utifrån ett perspektiv om avgränsningar i frågeställningen samt i form av tillit till RUT:s bedömningar.

Att söka efter information som kan vägleda en i ett redan känt alternativ är också själva definitionen av att söka efter hintar. Jag väljer att belysa detta ytterligare här eftersom det är något av det tydligaste resultatet i empirin.

Mikael belyser till exempel att man vänder sig till RUT med en idé som man vill undersöka för att 'se om det finns någonting'. Lukas formulerar sig så här:

”Det kan ju vara så att man vill skanna lite inför ett förslag. Och då kanske man vill veta vad som görs i andra länder till exempel. För att se om det är ett förslag utifrån hur man har tänkt i alla fall. Och då kanske det är mer rimligt att föreslå en sak.”

Malin resonerar på det här sättet:

”Men är det nånting som man bara haft en tanke att kan man göra nånting på det här. Sen säger RUT att nej det är för omfattande. Det går inte. Då har den idén vissa gånger liksom 'ja okej det var en idé och den försvinner nu.' Som det är med politiken ibland.”

Liknande utsagor finns i samtliga intervjuer. Det som utmärker snabbt och sparsamt beslutsfattande är också tillämpningen av enkla stoppregler för sökprocesser. En sådan regel verkar,

av materialet att döma, vara: om RUT bedömer att ett förslag fungerar så fortsätter jag driva frågan och, vice versa, om RUT bedömer att ett förslag inte fungerar så lägger jag ned den.

En utsaga, en från Lukas, avviker däremot. Som vi sett tidigare har han i vissa fall en något mer kritisk inställning till RUT. Detta gäller bland annat RUT:s ekonomiska beräkningar. Lukas säger att han började be om Excel-filen för beräkningarna (inte bara rapporten i skriftlig form) då han själv ville ha möjlighet att bedöma nyanser som RUT eventuellt inte fångat upp. Utifrån dem kunde han använda en eller två siffror som han, som han säger, kunde pussla vidare på själv.

Sökprocessen avslutades alltså inte efter RUT:s bedömning. Det är däremot möjligt att föreställa sig att de bidrog med vissa hintar som gjorde att han kunde arbeta vidare med egna kalkyler.

Sammanfattning

De här utsagorna belyser ledamöternas sökande efter hintar när de vänder sig till RUT. Sådana utsagor förekommer betydligt oftare i materialet än sökandet efter alternativ som är utgångspunkten i idealtyperna intentionell rationalitet och inkrementalism.

Jag har visat att rapporter från RUT i många fall leder till att sökprocesser avslutas med kort varsel utan strävan efter optimering. Detta görs genom att den evidens och de bedömningar som RUT förmedlar understödjer en viss handling där det inte verkar göra någon nytta att söka efter fler hintar.

Jag tolkar denna koherens som att ledamöterna i hög grad använder RUT för att få hintar.

6.3.2. Att utnyttja RUT som informationsstruktur

I det här avsnittet letar jag efter utsagor som berör ledamöternas strategier för att använda RUT för att fatta snabba beslut. Materialet belyser att ledamöternas erfarenheter av att utnyttja RUT som informationsstruktur skiljer sig åt. Vissa framhåller att de ofta lyckas och blir nöjda medan andra tycker det är svårt och krångligt att använda RUT.

Bland de som har arbetat upp strategier för att utnyttja RUT som informationsstruktur belyser materialet att detta görs på olika sätt. Andreas belyser till exempel kravet på planering – särskilt i budgetarbetet när förslag som läggs fram har effekter på de offentliga finanserna.

”Det där är RUT experter på att räkna på och uppskatta. Och den kompetensen utnyttjar vi från partiets sida.”

Likt Andreas beskriver Malin att hon i god tid förbereder och planerar frågor till RUT.

Som vi såg i det tidigare avsnittet har Lukas hittat en strategi att använda RUT på även om han ibland inte har full tillit till de siffror han får. Ibland skickade han en ny fråga till RUT på samma tema men hänvisade till en bättre källa för att få ett bättre svar för att få en ny rapport som utgick från hans källor.

Andreas har en liknande strategi då han lärt sig att man kan ställa om frågor till RUT men formulera den på ett annat sätt om man till exempel inte får svar. Då har han i många fall fått svar på nästan samma fråga.

Att utnyttja RUT som informationsstruktur kan också göras genom att delegera en sökprocess till RUT i något man hade kunnat ta reda på själv. Både Malin och Rickard har gjort det när de sett en siffra som någon myndighet släppt någon gång men de kommer inte ihåg vilken och när. Då brukar RUT kunna samla ihop det till ett bra PM, säger Malin.

En annan strategi, som är en effekt av att partierna granskar varandras offentliggjorda rapporter, står Mikael för. Han beskriver en gång då oppositionen gjorde ett utspel av en RUT-rapport som var beställd av Socialdemokraterna.

”Då gick man ut och sa ’titta dom vill höja skatterna med så här mycket’ fast det egentligen inte var ett beslutsunderlag utan ett diskussionsunderlag inför en rapport till kongressen.”

Efter det har han varit noggrann med att man ska dela upp frågor i olika rapporter för att undvika detta. Eftersom hela rapporten offentliggörs även om ledamöterna bara hänvisar till en liten del har han lärt sig att man inte ska lägga femtio frågor i en och samma rapport. Du ska helst fråga en eller två saker, säger Mikael.

Christina, Stefan, Göran och Rickard framhåller alla att de använt RUT för lite men samtliga har tankar om hur de bättre skulle kunna utnyttja RUT. I detta framhålls framför allt behovet av att planera då de ofta varit för sent ute eller att det inte finns tid. Det nämns att det krävs en viss rutin och kultur för att använda RUT.

Några ledamöter framhåller också att frågor hinner bli överspelade om frågorna är av en karaktär som RUT inte kan svara på direkt. Då upplevs RUT mer som ett krångligt redskap som stoppar upp än en resurs.

Detta framgår bland annat av Görans utsagor. Han säger att det dröjde ganska länge innan han riktigt visste hur han skulle använda RUT men skulle hans riksdagsuppdrag fortsätta efter valet skulle han använda RUT mer. Politik handlar ju väldigt mycket om att vara först, säger han.

Sammanfattning

De här utsagorna belyser ledamöternas förmågor att utnyttja RUT som informationsstruktur. Det framkommer att några ledamöter har arbetat upp vissa strategier medan andra inte har det.

De faktorer som verkar underlätta är planering, förmågan att ställa rätt typer av frågor och delegering av sökprocesser. I de fall när någon av dessa faktorer inte är på plats tyder materialet på att beslutsprocessen bromsar in och får en mer långsam karaktär. Det framhålls dock att det är möjligt att lära sig hur man bättre kan utnyttja RUT.

6.4. Idealtyp 4: Information som signal och symbol

I idealtypen information som signal och symbol söker jag efter utsagor i empirin som belyser *om ledamöterna vänder sig till RUT för att få evidens som signalerar legitimitet* och *om ledamöterna vänder sig till RUT för att samla på sig information i strategiskt syfte*.

6.4.1. Signalering av legitimitet

Utsagorna visar att merparten av de intervjuade betraktar legitimitet som ett viktigt motiv i sin användning av RUT. Jag redogör för dessa varpå jag också lyfter in ett avsnitt som visar på hur ett mer djupgående resonemang om detta kan se ut.

Utsagor som representerar RUT:s legitimerande funktion är att rapporterna beskrivs som typer av kvalitetsstämplar och certifierade svar. Man hänvisar till RUT om man avser driva och lyfta frågor på, som det nämns, ett seriöst sätt.

Rickard säger att det viktigaste med RUT är att man ska kunna belägga sina uppgifter så att de inte blir lösa påståenden. Andreas belyser det så här i ett hypotetiskt resonemang om att bli ifrågasatt av politiska motståndare och media:

”Då kan man få den legitima frågan: ’hur vet ni detta?’ Och då kanske det inte låter så bra alla gånger att ’det har vi läst på nätet’ eller ’det har vi hittat på själva’ eller nåt. Och riksdagens utredningstjänst är då en källa av hög kvalitet. Ett svar från dem är i politikens värld en sorts certifierat svar.”

Mikael, som stöttat många ledamöter med att lägga uppdrag till RUT, säger att en anledning till att man gör det är för att få en legitimitet.

”Det ger ju mer så att säga att ’ja riksdagens utredningstjänst sa’ än att hänvisa till en rapport från hemlänet. Och att bara i en motion kunna skriva att vi saknar det här men det finns i Danmark och Nederländerna ger ju en push.”

Christina har, till skillnad från resterande intervjupersoner, inte betraktat RUT som något som kan användas för att signalera legitimitet. Snarare har hon sett rapporterna som viktiga medskick. Hon lyfter att det i politiken inte bara är viktigt vad man lyfter fram utan också vad de väljer att inte göra. Bra underlag leder framför allt till att vi politiker gör rätt saker, säger hon.

Även om Lukas använt RUT i syfte att signalera legitimitet så framhåller han samtidigt en kritisk hållning till hur andra ledamöter använder RUT. Han säger också att RUT eventuellt skulle behöva byta namn för att det ska bli tydligt för väljarna vad ledamöterna refererar till eftersom namnet drar tankarna till statliga utredningar fastän det är något som RUT bara har slipat på i några dagar.

”Problemet är att det i debatten kan utnyttjas som att det är ett mycket mer grundligt underlag än vad det är. För det låter väldigt bra. Och det ser man ju då och då. Olika ledamöter.”

Han säger att en premiss för att använda underlag från RUT är att de inte alltid är så bra utifrån att de har begränsade förutsättningar och som politiker måste man vara försiktig med hur man använder rapporterna. Det är upp till ledamöter och partier att använda rapporterna på ett icke-vilseledande sätt, avslutar Lukas.

Andreas

Andreas utmärker sig från de andra som intervjuats genom att återkommande framhålla sitt partis behov av att framstå som legitimt och hur RUT kan bistå i en sådan strävan. Eftersom han även utmärker sig i relation till de som intervjuats inom samma parti har jag valt att inte lyfta detta till partinivå. Jag använder det i stället för att belysa ett mer djupgående resonemang om hur RUT:s rapporter kan hjälpa till att framhålla politisk legitimitet.

Andreas talar mycket om att bli ifrågasatt och att kunna sätta punkt i diskussioner genom att hänvisa till det som står i RUT:s rapporter. RUT används för att certifiera uppgifter vilket anses nödvändigt med tanke på den verklighet de verkar i, säger han. Man slipper bli ifrågasatt

och ingen kan komma och säga att det är något de har suttit och kokat ihop på eran egen kam-
mare. Han ger ett hypotetiskt exempel:

”Så att till exempel om man sitter i en intervju och får en fråga av en journalist. Om man
nu kanske lägger fram en siffra. Vi genomför den här åtgärden och det kostar så och så
många miljarder. Och ’hur vet du det’ säger journalisten. ’Ja den frågan har vi ställt till rik-
sdagens utredningstjänst’. Och då är det lite end of discussion. Då slipper man ifrågsättande
frågor.”

Samtidigt framhåller han att man som politiker ofta lyfter fram de tydligaste exemplen och bort-
ser från de uppgifter som gör bilden mer grumlig. I de rapporter som tas emot från RUT kan
det till, enligt Andreas, innebära att man utelämnar vissa aspekter av en fråga som inte talar till
partiets eller en ledamots fördel.

Han är däremot noggrann med att betona att det här inte bara gäller hans eget parti utan att det
är så den mänskliga naturen fungerar. Han säger att det är fritt fram för media och andra pol-
itiker att begära ut offentliggjorda utredningar från RUT för att granska oss politiker och tjänst-
emän och se om vi har tolkat svaren rätt. Han tycker däremot att detta är något som görs alldeles
för lite.

Sammanfattning

Studiens empiri belyser hur ledamöter i hög utsträckning använder RUT för att ge legitimitet åt
sina frågor. Detta är något som framhålls av samtliga, med undantag för en intervjuad, varför
jag väljer att tolka empirin som att en viktig anledning till att använda och referera till RUT:s
evidens är att uppfattas som rationell och legitim gentemot omgivningen. Jag visade även på
hur ett mer djupgående resonemang kan se ut rörande detta.

6.4.2. Strategisk information från RUT

I utsagorna om ledamöternas användning av RUT för att samla på sig information i strategiskt
syfte så lyfter ungefär hälften av de intervjuade att detta görs. I de fallen har det visat sig att den
uppdragssekretess som omfattar RUT:s rapporter har en betydande roll för att underlagen ska
kunna användas strategiskt.

De strategiska fördelarna beskrivs bland annat genom att frågor ställs till RUT utan avsikt att
använda svaren direkt. Enligt utsagorna beskrivs uppdragssekretessen i positiva ordalag efter-

som man kan hålla information hemlig, att man själv kan sätta agendan och ställa frågor utan att avslöja sina politiska intentioner för andra partier.

Göran säger att om frågorna och svaren per automatik skulle bli offentlig handling så skulle det ta bort hela nyttan med RUT. Lukas framhåller att man annars inte hade vågat fråga lika många frågor. Andreas säger att det gör att man kan vara beredd om frågan skulle bli aktuell i en debatt.

Christina framhåller det så här:

”Det handlar ju om just det här som jag var inne på. Om man arbetar på en visionär eller framåtsyftande agenda och liksom tar fram förslag. Om det blir offentligt exakt vad jag ställer för frågor då så är det ju jättelätt för ett annat parti att gå in och söka på Socialdemokraterna och så ser dom ju vad jag har ställt till RUT.”

En annan fördel är att man, i relation till Regeringskansliet där man behöver vara försiktig, kan kasta ur sig frågor till RUT. Detta säger Lukas. Han tycker det är jättebra att man inte behöver vara lika strategisk.

Andreas belyser just mängden av information från RUT men från ett annat perspektiv. Han berättar att hans sett siffror på partiernas användning av RUT och att han parti, som han säger, låg bra till. De ställer många frågor och han vill minnas att de är över medel i sin aktivitet mot RUT. Han tycker generellt att det är bra att politiker är aktiva. Att man utreder och skaffar sig underlag.

Sådana här strategiska tankar finns dock inte hos Stefan, Rickard och Malin. De framhåller att det viktigaste är att man kan ställa frågor och att det är bra att RUT finns.

Sammanfattning

Materialet har visat att det förekommer att ledamöterna använder sig av RUT för att samla in information i strategiskt syfte. Uppdragssekretessen är central för att detta ska kunna göras och det gör det också möjligt att samla in mer information än vad som kanske behövs för stunden för att vara redo om en besluts- eller konfliktsituation uppstår.

Den strategiska dimensionen av information framhålls dock inte av alla varför empirin sammantaget visar en viss splittring när det gäller att strategiskt använda evidens som produceras av RUT.

6.5. Resultat och slutsatser

I det här avsnittet sammanfattar jag resultaten av tillämpningen av de fyra idealtyperna på den insamlade empirin. Jag redogör för dessa i turordning där jag väljer att lyfta fram de tydligaste resultaten inom varje idealtyp.

Intentionell rationalitet

- Ledamöterna använder sig av RUT för att reducera osäkerhet
- Det finns partivisa skillnader i graden av rutin i sökprocesserna gentemot RUT

Inkrementalism

- Ledamöterna avgränsar sina frågeställningar till RUT för att få bedömningar av redan formulerade alternativ

Snabbt och sparsamt

- Ledamöterna använder sig av RUT för att få hintar på redan formulerade alternativ
- Det finns individuella skillnader i hur man utnyttjar RUT som informationsstruktur

Information som signal och symbol

- Ledamöterna använder sig av RUT:s evidens för att signalera legitimitet
- Det finns individuella skillnader i hur man strategiskt använder evidens den som produceras av RUT

Resultaten visar att det både finns enighet och skillnader mellan både ledamöter och partier i användningen av RUT. Att det finns individuella skillnader i ledamöternas användning går i linje med RUT:s kännedom om att ett begränsat antal ledamöter alltid tagit en relativt stor del av utredningstjänstens resurser i anspråk vilket nämdes i kapitel 5.3. Dessa speglas i studiens resultat som pekar på att det finns individuella skillnader i hur man utnyttjar RUT som informationsstruktur och hur man strategiskt använder den evidens som produceras av RUT.

Detta kan ses som ett resultat av ett praktiskt förhållningssätt i *hur* man använder RUT. Vad som är mer intressant, eftersom det finns en så hög grad av koherens inom dessa teman, är de resultat som framhåller mer bakomliggande drivkrafter om *varför* man använder RUT. De här resultaten, precis som de partivisa förhållningssätten, kommer kommenteras ytterligare i var-sina kapitel nedan.

6.5.1. En ny idealtyp för beslutsfattande

De tydliga resultaten om bakomliggande drivkrafter för att använda RUT, det vill säga *varför* man använder utredningstjänsten, är följande:

- Ledamöterna använder sig av RUT för att reducera osäkerhet
- Ledamöterna avgränsar sina frågeställningar till RUT för att få bedömningar av redan formulerade alternativ
- Ledamöterna använder sig av RUT för att få hintar på redan formulerade alternativ
- Ledamöterna använder sig av RUT:s evidens för att signalera legitimitet

På grund av den större koherens i resultaten gällande dessa teman möjliggörs konstruktionen av en ny idealtyp att pröva mot fler fall om beslutsfattande i parlamentarikers användning av utredningstjänster. Denna nya idealtyp kan sammanfattas så här: *Parlamentariker använder utredningstjänster för att reducera osäkerhet, få bedömningar och hintar samt signalera legitimitet.*

Idealtypen har möjliggjorts genom appliceringen av studiens teoretiska ramverk, de fyra idealtyperna, på den insamlade empirin. Genom att dessa i sin tur bröts ner i mindre delar och några av dem pekade på tydliga resultat blev en kombination av dessa möjlig i en ny idealtyp. Detta är studiens största bidrag till policyfältet som specifikt belyser beslutsfattande i parlamentarikers användning av utredningstjänster.

Detta resultat bör sättas i en kontext av RUT som inkrementell kunskapsproducent där RUT kan betraktas som en struktur som gör att ledamöterna kan förlita sig på effektiva sätt att både tänka och handla. För att återigen koppla an till tidigare forskning bör det också betraktas som ett redskap för att hantera en komplex och osäker omgivning med höga krav på handlingskraft och leverans i ett högt tempo. Då den omgivning som politiker arbetar i inte är något unikt för den svenska kontexten är det av stort intresse att pröva denna idealtyp på fler fall.

6.5.2. Partivisa förhållningssätt

Studiens resultat visar också på att det finns partivisa förhållningssätt till RUT när det rör sig om graden av rutin i sökprocessen. Att just Sverigedemokraterna urskiljer sig från Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som båda har eller nyligen har haft tillgång till Regeringskansliet, är inte förvånansvärt. Detta eftersom partiet både uppfyller kriteriet om att vara ett oppositionsparti och nytt parti i riksdagen. Sådana partier har traditionellt använt utredningstjänster i

högre grad än regeringspartier och etablerade partier vilket visats i både det tjeckiska parlamentet och i RUT:s erfarenhet vilket nämndes i kapitel 5.3.

Då en viktig orsak till att inrätta utredningstjänster är att upprätthålla parlamentets autonomi gentemot den verkställande makten kan detta vara en anledning till Sverigedemokraternas större och mer strategiska sökaktivitet gentemot RUT. RUT är, som Sverigedemokraterna själva framhåller, ett viktigt instrument för dem att föra fram alternativ till regeringens politik.

Resultatet har dock också visat på koalitionsregeringars behov av RUT. Även om den rutinarbete sökprocessen först och främst riktas mot Regeringskansliet så framhålls inom både Socialdemokraterna och Miljöpartiet ett behov av att ha tillgång till utredningsresurser utanför departementen. Även detta är i enighet med RUT:s kunskap om hur de används vilket lyftes i kapitel 5.3.

Jag vill dock framhålla att en svaghet i studien är att antal intervjuade inom varje parti är mycket litet. Resonemangen om huruvida det finns partivisa skillnader bör därför beaktas med viss försiktighet. Ett större intervjuunderlag inom partierna och även inom fler partier hade kunnat ge ett annat resultat.

7. Avslutande diskussion

Jag har, genom de här redogörelserna, svarat på studiens frågeställningar och uppfyllt studiens syfte. Jag har visat hur den evidens som RUT producerar ser ut och benämnt processen att ta fram den som inkrementell kunskapsproduktion (kapitel 5.4.). Jag har också visat på ett antal sätt att använda RUT på där jag framhållit en ny idealtyp för beslutsfattande i parlamentarikers användning av utredningstjänster: att dessa används för att *reducera osäkerhet, få bedömningar och hintar samt signalera legitimitet* (kapitel 6.5.1). Jag har också visat att det finns partivisa förhållningssätt där graden av rutin i sökprocesser skiljer sig åt där Sverigedemokraterna, som nytt parti och oppositionsparti, har en högre sökaktivitet gentemot RUT (kapitel 6.5.2).

Syftet med studien var att undersöka hur beslutsfattare i parlament använder utredningstjänster i policyprocessen där den här studiens stora bidrag till fortsatt forskning på området är utvecklingen av en ny idealtyp. Denna bygger på studiens tydliga resultat om de bakomliggande drivkrafterna för att använda RUT.

Jag inledde den här uppsatsen med att konstatera att evidensbaserat beslutsfattande har blivit ett populärt begrepp för att beskriva efterfrågan på mer vetenskap i politiken. Detta har lett till spänningar mellan vad som betraktas som 'bra styrning' och 'bra kunskap' där stridigheten om själva definitionen av evidens står i centrum.

Vi har i den här studien sett att den typ av kunskapsproduktion som riksdagens utredningstjänst ägnar sig åt är inkrementell. Detta i den mån att kunskapen är kontextbunden och inrättad i syfte att ta fram evidens så som den betraktas av politiker. I stället för att följa den vetenskapliga kunskapsprocessen (som är långsam, tvetydig, experimentell och osäker) så tar RUT fram kunskap som möjliggör handlingskraft, tydliga budskap och snabba beslut. RUT producerar således, vad policyforskningen skulle kalla, 'good enough evidence' – evidens som är tillräckligt bra för att belägga argument och föra fram sin politik med.

Snarare än att överbrygga glappet mellan vetenskap och politik visar studien på den närhet som krävs för att evidens ska få genomslag i policyprocessen. Utredningstjänster som kunskapsproducent skiljer sig därmed i hög grad från den komplexa och otillgängliga akademien som ofta befinner sig långt bort från den politiska vardagen. Talmannens ord om utmaningarna i att översätta vetenskaplig kunskap till politisk handling är i allra högsta grad en realitet för de svenska riksdagsledamöterna.

Det behöver dock påminnas om att det, inom politiken, finns andra mer försvarbara principer än att beslut ska underbyggas med vetenskapligt producerad evidens. Dessa inkluderar bland annat ansvaret för allmänheten i fria och rättvisa val, att brett och vitt rådfråga många aktörer för att samla in information som belyser olika perspektiv samt förhandling av policys över partigränser (Cairney 2016, ss. 125–126).

Att den, icke-valda, akademien ska ha fullt inflytande över policyprocessen är därmed kanske varken rimligt eller eftersträvansvärt. Det är heller inte eftersträvansvärt att alla politiker ska vara forskare. Snarare behöver vi nog se beslutsfattares unika och kontextbundna kunskap som de varje dag tillförskaffar sig i sin yrkesutövning.

Det har framhållits att parlamentariska utredningstjänster kan betraktas som grundpelare i demokratin då de bidrar till att höja sakligheten i det politiska samtalet (Verrier 2007, ss. 75). Jag vill utveckla detta resonemang genom att framhålla att utredningstjänster också bidrar till en viss stabilitet i det politiska systemet då RUT:s verksamhet vilar på en inkrementell grund. Genom att policyförändringar sker successivt och i små steg är det just via inkrementalism

som liberala demokratier upprätthåller och skapar stabilitet. Jag kan, utifrån resultaten i den här studien, se att utredningstjänster har en roll att spela här.

8. Förslag till fortsatt forskning

Jag har, i och med den här studien, identifierat ett antal förslag till fortsatt forskning vilka jag redogör för här:

- Studier av samma fenomen i andra länder med möjlighet till komparativa inslag (förslagsvis genom en tillämpning av den här studiens framtagna idealtyp)
- Utforska de partianställdas betydelse i policyprocessen med parlamentariska utredningstjänster
- Utveckla den här studien genom att intervjua fler personer från varje parti och ta hjälp av partikulturforskningen för förklarande ansatser om partivisa förhållningssätt
- Utveckla den här studien med kvantitativa ansatser så som enkäter till ledamöter eller identifiering av samband mellan sekretessbelagda och offentliggjorda rapporter ur ett partiperspektiv
- Utveckla den här studien genom att undersöka RUT:s betydelse när oppositionen i det svenska parlamentet är större än någonsin

Referenser

Litteratur

- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Baumgartner, F.R. & Jones, B.D. (1993). *Agendas and Instability in American Politics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Berry, J.M. (2002). Validity and Reliability Issues in Elite Interviewing. *P.S. Political science & politics*, 35(4), ss. 679-682.
- Brian, R. (2004). Informing Parliament. *Library Management*, 25(1/2), ss. 22-27.
- Cairney, P. (2012). Complexity theory in political science and public policy. *Political Studies Review*, 10(3), ss. 346-358.
- Cairney, P. (2016). *The politics of evidence-based policy making*. Basingstoke: Palgrave.
- Cairney, P., Russell, S. & St Denny, E. (2016) The 'Scottish approach' to policy and policymaking: what issues are territorial and what are universal? *Policy & Politics*, 44(3), ss. 333–350.
- Cairney, P. & Kwiatkowski, R. (2017). How to communicate effectively with policymakers: combine insights from psychology and policy studies. *Palgrave communications*, 3(1), ss. 1-8.
- Cairney, P. & Oliver, K. (2017). Evidence-based policymaking is not like evidence-based medicine, so how far should you go to bridge the divide between evidence and policy? *Health Research Policy and Systems*, 15(35), ss. 1-11.
- Cairney, P. & Weible, C.M. (2017). The new policy sciences: combining the cognitive science of choice, multiple theories of context, and basic and applied analysis. *Policy Science*, 50(4), ss. 619-627.
- Cairney, P. & Yamazaki, M. (2018) A Comparison of Tobacco Policy in the UK and Japan: If the Scientific Evidence is Identical, Why is There a Major Difference in Policy? *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 20(3), ss. 253-268.

- Cairney, P. (2020a). *The coronavirus and evidence-informed policy analysis (short version)*. <https://paulcairney.wordpress.com/2020/03/15/the-coronavirus-and-evidence-informed-policy-analysis-short-version/> [hämtad den 19 maj 2022].
- Cairney, P. (2020b). *Understanding public policy. Theories and issues. 2nd edition*. London: Red Globe Press.
- Cairney, P. (2022). The myth of ‘evidence-based policymaking’ in a decentered state. *Public Policy and Administration*, 37(1), ss. 46–66.
- Calmfors, L. (2014). *Reflektioner om RUT*. [PM på beställning av Riksdagens utredningstjänst].
- Crowley, D.M. & Scott, J.T. (2017). Bringing Rigor to the Use of Evidence in Policy Making: Translating Early Evidence. *Public Administration Review*, 77(5), ss. 650–655.
- Cyert, R.M. & March, J.G. (1963). *A Behavioral Theory of the Firm. Andra upplagan*. Oxford: Blackwell Publishers Inc.
- de Graaf, G. & Hertogh, M. (2020). Policy research under pressure: the case of the Ministry of Justice in the Netherlands. *Journal of European Public Policy*, (vol. ahead-of-print), ss. 1-22.
- Dennisson, M. (2011). Working for Parliamentarians, Contributing to Parliaments. *Legal Information Management*, 11, ss. 176–181.
- Durose, C., Needham, C., Mangan, C. & Rees, J. (2017). Generating ‘good enough’ evidence for co-production. *Evidence & policy*, 13(1), ss. 135–131.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A. & Wägnerud, L. (2017). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Femte upplagan*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Faber, B. & Budding, T. (2022). Roles and user characteristics as driving forces of information use in the Dutch parliament. *Public Money & Management*, 42(3), ss. 160-168.
- Feldman, M.S. & March, J.G. (1981). Information in Organizations as Signal and Symbol. *Administrative Science Quarterly*, 26, ss. 171-186.
- Gerring, J. (2017). *Case Study Research: Principles and Practices. Second edition*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Gigerenzer, G. (2001). The Adaptive Toolbox. Gigerenzer, G. & Selten, R. (red.) i *Bounded Rationality. The Adaptive Toolbox*. Cambridge: The MIT Press, ss. 37-50.
- Gigerenzer, G. & Selten, R. (2001). Rethinking Rationality. Gigerenzer, G. & Selten, R. (red.) i *Bounded Rationality. The Adaptive Toolbox*. Cambridge: The MIT Press, ss. 1-12.
- Godziewski, C. (2020). Evidence and Power in EU Governance of Health Promotion: Discursive Obstacles to a 'Health in All Policies' Approach. *Journal of Common Market Studies*, 58(5), ss. 1307-1324.
- Goraya, K. A. (2012). Developing a Parliamentary Institute: Case Study of the Pakistan Institute for Parliamentary Services. *Parliamentary affairs*, 65(3), ss. 658–671.
- Haskins, R. (2015). Introduction: The Obama Strategy for Attacking Social Problems. I Haskins, R. & Margolis, G. (red.) *Show me the evidence: Obama's fight for rigor and results in social policy*. Washington DC: Brookings Institution Press, ss. 1-30.
- IPU & IFLA (2015). *Guidelines for parliamentary research services*. Inter-Parliamentary Union & the International Federation of Library Associations and Institutions [broschyr]. <http://archive.ipu.org/pdf/publications/research-en.pdf> [hämtad den 14 mars 2022].
- Jacobsson, B. Pierre, J. & Sundström, G. (2015). *Governing the Embedded State*. Oxford: Oxford University Press.
- Jágr, D. (2020). Parliamentary research services as expert resource of lawmakers. The Czech way. *The Journal of Legislative Studies*, ss. 1-29.
- Karolinska Institutet (2022). *Grå litteratur*. <https://kib.ki.se/soka-vardera/gra-litteratur> [hämtad den 7 februari 2022].
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun. Tredje upplagan*. Lund: Studentlitteratur.
- Lancaster, K., Treloar, C. & Ritter, A. (2017). 'Naloxone works': The politics of knowledge in 'evidence-based' drug policy. *Health*, 21(3), ss. 278–294.
- Lindblom, C. E. (1959). The Science of "Muddling Through". *Public Administration Review*, 19(2), ss. 79–88.
- Mansfield, S. (2009). The Scottish Parliament and its Information Service. *Legal Information Management*, 9(1), ss. 16–24.

- Mayne, R., Green, D., Guijt, I., Walsh, M., English, R. & Cairney, P. (2018) Using evidence to influence policy: Oxfam's experience. *Palgrave communications*, 4(1), ss. 1-10.
- March, J.G. (1991). How Decisions Happen in Organizations. *Human Computer Interaction*, 6(2), ss. 95-117.
- March, J.G. & Simon, H. A. (1958). *Organizations*. New York: McGraw Hill.
- Marcella, R., Baxter, G., Davies, S. & Toornstra, D. (2007). The information needs and information-seeking behavior of the users of the European Parliamentary Documentation Centre. *Journal of documentation*, 63(6), ss. 920-934.
- Missingham, R. (2011). Parliamentary library and research services in the 21st century: A Delphi study. *IFLA Journal*, 37(1), ss. 52–61.
- Norén Bretzer, Y. (2017). *Sveriges politiska system. Tredje upplagan*. Lund: Studentlitteratur.
- Novus (2018). *Novus undersökning riksdagsledamöter avsnitt 1*. Stockholm: Novus.
- O'Connor, J. (2022). Evidence based education policy in Ireland: insights from educational researchers. *Irish Educational Studies*, ss. 1-25.
- Oliver, K., Innvaer, S., Lorenc, T., Woodman, J., & Thomas, J. (2014). A systematic review of barriers to and facilitators of the use of evidence by policymakers. *BMC Health Services Research*, 14(1), ss. 1–12.
- Parkhurst, J. (2017). *The politics of evidence: from evidence-based policy to the good governance of evidence*. Abingdon: Routledge.
- Premfors, R. (2015). *Riksdagen utvärderar*. Stockholm: Södertörns högskola.
- Pallett, H. (2020). The new evidence-based policy: public participation between 'hard evidence' and democracy in practice. *Evidence & Policy*, 16(2), ss. 209-227.
- Parth, A-M. & Nyby, J. (2020). Welfare experiments as tools for evidence-based policy making? The political debate on Twitter about the basic income trial in Finland. *Policy Studies*, ss. 1-19.
- Relyea, H.C. (2012). Across the hill: The congressional research service and providing research for congress – Considering the future. *Government Information Quarterly*, 29(3), ss. 424–428.

- Riksdagsförvaltningen (2020). *Riksdagens årsredovisning för verksamhetsåret 2020. 2020/21:RS1*. Stockholm: Sveriges riksdag.
- Riksdagens utredningstjänst. Mejlkorrespondens den 1 april 2020.
- Robinson, W.H. (1999). Research and Analytical Services for National Legislatures: A Preliminary Analysis. *IFLA Journal*, 25(4), ss. 232-236.
- Rose, D.C., Caroline, K., Hobbs, A. & Tyler, C. (2020). Improving the use of evidence in legislature: the case of the UK Parliament. *Evidence & Policy*, 16(4), ss. 619-639.
- Rugambwa, I. (2010). Emerging Library and Research Services for Legislatures in Africa: The Case of the Parliament of Uganda. *Library trends*, 58(4), ss. 517-526.
- Salajan, A., Tsoлова, S., Ciotti, M. & Suk, J.E. (2020). To what extent does evidence support decision making during infectious disease outbreaks? A scoping literature review. *Evidence & Policy*, 16(3), ss. 453-475.
- Sanderson, I. (2008). Intelligent Policy Making for a Complex World: Pragmatism, Evidence and Learning. *Political studies*, 57(4), ss. 699–719.
- SFS 2016:1109. *Lag om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Simon, H. A. (1947). *Administrative Behavior. A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organizations*, 4th edition. New York: Free Press.
- Sveriges riksdag (2019). *Nuläge och kort historik om riksdagens utredningstjänst* [internt material]. Stockholm: Riksdagsförvaltningen.
- Sveriges riksdag (2022). *Forskningsdag med fokus på vetenskapens roll i politiken*. <https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2022/feb/25/forskningsdag-med-fokus-pa-vetenskapens-roll-i-politiken/> [hämtad den 1 april 2022].
- Todd, P.M. (2001). Fast and Frugal Heuristics for Environmentally Bounded Minds. Gigerenzer, G. & Selten, R. (red.) i *Bounded Rationality. The Adaptive Toolbox*. Cambridge: The MIT Press, ss. 51–70.
- Topp, L., Mair, D., Smillie, L. & Cairney, P. (2018). Knowledge management for policy impact: the case of the European Commission's Joint Research Centre. *Palgrave communications*, 4(1), ss. 1-10.

Verrier, J. (2007). Benchmarking Parliamentary Administration: The United Kingdom, Canada, New Zealand and Australia. *Australian Parliamentary Review*, 22(1), ss. 45–75.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Weible, C.M., Heikkila, T., deLeon, P. & Sabatier, P.A. (2012). Understanding and influencing the policy process. *Policy sciences*, 45(1), ss. 1-21.

Weinberg, J. (2021). Who's listening to whom? The UK House of Lords and evidence-based policy-making on citizenship education. *Journal of Education Policy*, 36(4), ss. 576-599.

Ylöstalo, H. (2020). The role of scientific knowledge in dealing with complex policy problems under conditions of uncertainty. *Policy & Politics*, 48(2), ss. 259–276.

Zaun, N. & Nantermos, O. (2021). The use of pseudo-causal narratives in EU policies: the case of the European Union Emergency Trust Fund for Africa. *Journal of European Public Policy*, ss. 1–20.

Intervjuer

ID	Position	Intervjudatum
Kenneth	Ledningsanställd på RUT	2022-03-30
Christina	Ledamot Socialdemokraterna	2022-04-06
Stefan	Ledamot Socialdemokraterna	2022-03-21
Mikael	Partianställd Socialdemokraterna	2022-03-29
Göran	Ledamot Miljöpartiet	2022-04-08
Lukas	Partianställd Miljöpartiet	2022-04-25
Malin	Ledamot Sverigedemokraterna	2022-04-12
Rickard	Ledamot Sverigedemokraterna	2022-04-05
Andreas	Partianställd Sverigedemokraterna	2022-04-04

Figurförteckning

Figur 1. Det välordnade idealet om hur policyprocessen går till och hur policyprocessen faktiskt går till.

Figur 2. Faktorer som påverkar policyprocessen.

Bilaga 1: Intervjumall ledamot

- Vilket är ditt uppdrag i riksdagen?
- I vilka situationer har du tagit hjälp av utredningstjänsten?
- Hur ofta tar du hjälp av utredningstjänsten?
- Är det skillnad på hur du använder utredningstjänsten i olika frågor?
- Vad använder du utredningstjänsten mest/minst till?
- I vilket "steg" i en fråga brukar du ta hjälp av utredningstjänsten?
- Brukar du använda utredningstjänsten enskilt eller tillsammans med andra i partiet?
- Vad betyder uppdragssekretessen för dig?
- Vad är det som gör att du vänder dig till utredningstjänsten för att få underlag och inte till någon annan informationsförmedlande aktör?
- Hur nöjd har du varit med de rapporter du fått från utredningstjänsten?
- Vad tänker du generellt om ditt partis behov av utredningstjänsten?
- Är det något annat du vill tillägga som du tycker att jag borde veta?

Bilaga 2: Intervjumall partianställd

- Vilket är ditt uppdrag i partiet?
- Hur har du arbetat med utredningstjänsten?
- Vill du beskriva hur man använder sig av utredningstjänsten i partiet?
- Hur arbetar partianställda och ledamöter tillsammans i arbetet med utredningstjänsten?
- Finns det skillnader i hur man använder sig av utredningstjänsten? Exempelvis beroende på ledamot eller politikområde.
- I vilket ”steg” i en fråga brukar ledamöterna ta hjälp av utredningstjänsten?
- Vilken betydelse har uppdragssekretessen har för ledamöterna?
- Upplever du att det finns något utmärkande med de rapporter som utredningstjänsten tar fram? Om ja – vad är det som är utmärkande?
- Hur nöjd har ni varit med de rapporter som utredningstjänsten har levererat?
- Vad tänker du generellt om ditt partis behov av utredningstjänsten?
- Är det något annat du vill tillägga som du tycker att jag borde veta?

Bilaga 3: Intervjumall RUT-representant

- Vilket är ditt uppdrag på utredningstjänsten?
- Vill du beskriva utredningstjänstens uppdrag?
- Hur skulle du beskriva utredningstjänstens rapporter?
- Vilka källor och underlag används för att ta fram rapporterna?
- I en internt beställd genomlysning av utredningstjänsten som gjordes av Calmfors 2014 delas rapporterna in i olika kategorier [kategorierna läses upp]. Skulle du säga att det fortfarande stämmer?
- Vad betyder kvalitet på utredningstjänsten?
- Vad tror du att uppdragssekretessen betyder för ledamöterna?
- Hur gör ni för att säkra att ledamöterna får det de behöver?
- Finns det någon poäng i att inte alltid svara på ledamöternas behov?
- Hur säkrar ni integriteten och objektiviteten i utredningstjänstens arbete?
- Hur ser du på utredningstjänstens roll i den parlamentariska utveckling som skett under 2000-talet?
- Ser ni några skillnader i hur olika partier tar hjälp av utredningstjänsten idag och över tid?
- Är det något annat du vill tillägga som du tycker att jag borde veta?